

Kohtuasi T-308/00

Salzgitter AG

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon

Riigiabi – ST artikli 4 punkt c ning artiklid 67 ja 95 – Salzgitteri ettevõtjat soodustavad finantsmeetmed – Endise Saksa Demokraatliku Vabariigiga ja endise Tšehhoslovakkia Vabariigiga külgnevad alad – Teatamata riigiabi – Kuues teraseabikoodeks – Õiguskindlus

Esimese Astme Kohtu otsus (neljas, laiendatud koda), 1. juuli 2004

Kohtuotsuse kokkuvõte

1. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Seaduslikkuse hindamine – EÜ asutamislepingu reguleerimisalasse kuuluvat riigiabi käsitleva kohtupraktika arvessevõtmine – Piirid*

(ST artikli 4 punkt c)

2. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Mõiste – Spetsiifilisus või selektiivsus*

(ST artikli 4 punkt c)

3. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Mõiste – Õiguslik tähendus – Tõlgendamine objektiivsete tegurite alusel – Kohtulik kontroll – Ulatus*

(ST artikli 4 punkt c, EÜ artikli 87 lõige 1)

4. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Mõiste – Maksumeetmed – Meetme selektiivsus*

(ST artikli 4 punkt c)

5. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Saksamaa jagamisest kahjustatud piirkondadele antav abi – EÜ asutamislepingu sätete kohaldamine – Välistamine*

(ST artikli 4 punkt c, EÜ artikli 87 lõike 2 punkt c)

6. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Mõiste – Saksamaa jagamisest kahjustatud Saksamaa Liitvabariigi piirkondadele antava abina esitletavat meetmed – Väljajätmine nende korvava laadi tõttu – Komisjoni kaalutusõigus*

(ST artikli 4 punkt c, EÜ artikli 87 lõike 2 punkt c)

7. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Mõiste – Maksumeetme käsitlemine eelisena – Normaalne maksukoormus kui võrdluspunkt*

(ST artikli 4 punkt c)

8. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Mõiste – Nii subsiidiumide kui ka maksukoormuse kergendamise kaasaarvamine – Komisjoni kohustus tõendada maksukoormuse kergendamise ja subsiidiumi ühesugust mõju – Puudumine*

(ST artikli 4 punkt c)

9. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Keeld – Konkurentsi või liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamine – Asjassepuutumatus*

(ST artikli 4 punkt c)

10. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – ST artikli 67 kohaldamatus – Komisjoni praktika – Asjassepuutumatus*

(ST artikli 4 punkt c ja artikkel 67, üldine otsus nr 2320/81)

11. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Komisjoni luba ST artikli 95 alusel – Lubatavus – Komisjoni kaalutusõigus – Kohtulik kontroll – Piirid*

(ST artikli 4 punkt c ja artikkel 95)

12. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Keeld – Ebaseaduslikult antud abi – Sätte puudumine, mis näeks komisjoni pädevuse teostamisele ette aegumistähtaaja – Õiguskindluse nõuete järgimine*

(ST artikli 4 punkt c)

13. *Ühenduse õigus – Põhimõtted – Õiguspärase ootuse kaitse – Õiguskindlus – Erinevad tuginetavuse tingimused – Tagajärjed – Komisjonile teatamata jäetud ebaseadusliku teraseabi saaja võimalus tugineda õiguskindluse põhimõttele, et vaidlustada tagasimaksuskorraldust sisaldav komisjoni otsus, ilma et õiguspärasele ootusele tuginemise võimatus seda takistaks*

14. *ESTÜ – Abi terasetööstusele – Haldusmenetlus – Komisjoni tegevusetusest ning teise ja kolmanda teraseabikoodeksi vaikimisest tulenev ebaselge olukord – Kohustus selgitada olukord, enne kui võib nõuda saadud abi tagastamist*

(Üldised otsused nr 1018/85 ja 3484/85)

1. Ühenduse kohtu täpsustused mõistete kohta, mida on kasutatud riigiabi käsitlevates EÜ asutamislepingu sätetes, on analoogiliste ESTÜ asutamislepingu sätete kohaldamisel asjakohased niivõrd, kuivõrd nad ei ole sellega vastuolus. ESTÜ asutamislepingu reguleerimisalasse kuuluva riigiabi kohta tehtud otsuste seaduslikkuse hindamisel on tuginemine EÜ asutamislepingu reguleerimisalasse kuuluvat riigiabi käsitlevale kohtupraktikale seega põhjendatud.

(vt punkt 28)

2. Riikliku meetme spetsiifilisus või selektiivsus on üks riigiabi mõistesse kuuluvaid tunnuseid nii EÜ asutamislepingu kui ka ESTÜ asutamislepingu puhul, hoolimata sellest, et ST artikli 4 punkt c kõnealuseid kriteeriume otseselt ei maini. Seega on vaja kontrollida, kas kõnealuse meetmega kaasnevatest eelistest saavad kasu üksnes teatavad ettevõtjad ja teatavad tegevusvaldkonnad või mitte.

(vt punkt 29)

3. EÜ asutamislepingus määratletud riigiabi mõiste on õigusliku tähendusega ning seda tuleb tõlgendada objektiivsetest teguritest lähtudes. Seetõttu peab ühenduse kohus, võttes arvesse nii talle esitatud vaidluse konkreetseid tegureid kui ka komisjoni kaalutluste tehnilist või kompleksset laadi, põhimõtteliselt kontrollima küsimust täielikult, et otsustada, kas meede kuulub EÜ artikli 87 lõike 1 reguleerimisalasse.

Teisiti ei ole see ka siis, kui tegemist on küsimusega, kas meede kuulub ST artikli 4 punkti c reguleerimisalasse, sest selline kohtulik kontroll ei ole ESTÜ asutamislepinguga vastuolus.

(vt punktid 30 ja 31)

4. Riigiabiks kvalifitseeritava maksumeetme põhimõtteline erinevus üldisest maksumeetmest on selles, et selle kasutajate ring on seadusega või tegelikkuses piiratud. Sellega seoses ei ole oluline, kas meetme selektiivsus tuleneb valdkondlikust kriteeriumist või liikmesriigi piiratud territooriumiosal paiknemise kriteeriumist. Et meedet saaks kvalifitseerida riigiabiks, on aga oluline, et sellest meetmest kasu saavad ettevõtjad kuuluksid kategooriasse, mille kindlaksmääramiseks kohaldatakse seaduses või tegelikkuses kõnealuse meetmega ettenähtud kriteeriumi.

(vt punkt 38)

5. ST artikli 4 punkt c käsitleb riigiabi andmist, järelikult ei või selles küsimuses ESTÜ asutamislepinguga reguleeritud valdkonna suhtes kohaldada EÜ asutamislepingu sätteid.

Kuna ESTÜ asutamislepingus puuduvad EÜ artikli 87 lõike 2 punkti c sätetega samasugused või samaväärsed sätted, ei mõjuta asjaolu, et EÜ asutamisleping tunnistab Saksamaa jagamisest kahjustatud Saksamaa Liitvabariigi teatud piirkondade majandusele antava abi ühisturuga kokkusobivaks, ei ST artikli 4 punkti c reguleerimisala ega järelikult ka nimetatud sättes kasutatud riigiabi mõistet.

(vt punktid 63 ja 64)

6. ST artikli 4 punktis c ette nähtud üldist ja absoluutset riigiabi kaotamist ja keeldu ei saa tühistada umbmäärase ja ebakindla korvamiskorra sisseseadmisega. Riiklike meetmete korvava laadi hindamine on komisjoni kaalutluspädevuses, kes kontrollib, kas taotletava erandi tingimused on täidetud.

Seega ei saa EÜ artikli 87 lõike 2 punktis c ette nähtud erandi, s.o Saksamaa jagamisest kahjustatud Saksamaa Liitvabariigi teatud piirkondade majandusele antava abi ühisturuga kokkusobivaks tunnistamise – mida ei kohaldata samaväärset sätet mittesisaldava ESTÜ asutamislepingu raames – lihtsat mainimist pidada ESTÜ asutamislepingu kohaseks kindla põhjusliku seose tõendamiseks ettevõttele antud eelise ja väidetava majandusliku halvemuse vahel, mille all kannatasid Saksamaa jagamisest kahjustatud piirkonnas paiknevad ettevõtted.

(vt punktid 72, 74 ja 75)

7. ESTÜ asutamislepingu raames on riigiabi tuvastamiseks vaja vaid kindlaks määrata, kas vastava õigusliku režiimi alusel soodustab riiklik meede teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist võrreldes teiste ettevõtjatega, kes on kõnealuse režiimi eesmärki arvestades analoogilises faktilises ja õiguslikus olukorras.

Seega tuvastamaks, kas meede andis eelise, on vaja vastava õigusliku režiimi raames kindlaks määrata võrdluspunkt, millest lähtudes meetme tõttu tekkinud olukorda hinnata. Selleks et kindlaks määrata, milline on „normaalne” maksukoormus, ei saa võrdlevalt uurida kõikide või teatavate liikmesriikide maksueeskirju, moonutamata seejuures riigiabi kontrollimist käsitlevate sätete olemust. Kuna ühenduse tasandil ei ole liikmesriikide maksueeskirju ühtlustatud, viiks selline uurimine liikmesriikide erinevast regulatsioonist tuleneva faktilise ja õigusliku olukorra erisuste võrdlemiseni.

(vt punktid 79–81)

8. Kuigi riigiabi mõiste hõlmab peale konkreetsete toetuste (nagu subsidiumid) ka meetmeid, mis erineval viisil kergendavad ettevõtjal tavaliselt lasuvat maksukoormust ja mis seetõttu, ehkki tegemist ei ole otseses tähenduses subsidiumidega, on samalaadsed ja samasuguse mõjuga, ei tule subsidiume selle sõna täpses tähenduses ja sellega samastatavaid muid meetmeid hierarhiseerida, vaid määratleda riigiabi mõiste ST artikli 4 punkti c tähenduses. Sellest määratlusest tuleneb, et kui on tõendatud, et riiklik meede kujutab endast ettevõtjal tavaliselt lasuva maksukoormuse kergendamist, tuleb see meede kvalifitseerida riigiabiks ning sellise kvalifikatsiooni tõttu on tal samasugune mõju nagu subsidiumil selle sõna täpses tähenduses.

Järelikult ei ole komisjon kohustatud tõendama, et ettevõtjal tavaliselt lasuva maksukoormuse kergendamisel oleks samasugune mõju nagu subsidiumil selle sõna täpses tähenduses.

(vt punktid 83, 84 ja 89)

9. ST artikli 4 punkti c alusel peetakse riigiabi ühisturuga kokkusobimatuks, ilma et oleks vaja tuvastada või isegi uurida, kas tegelikult on kahjustatud konkurentsitingimusi või esineb selle oht. Järelikult ei ole ST artikli 4 punkti c kohaldamiseks tingimata vaja, et abimeede mõjutaks liikmesriikidevahelist kaubandust või konkurentsi.

(vt punktid 90 ja 91)

10. Keelates riikide antavad subsidiumid või abi mis tahes vormis, on ST artikli 4 punkti c eesmärk kaotada ja keelata teatavad liikmesriikide meetmed valdkonnas, mille ESTÜ asutamisleping annab ühenduse pädevusse. Nimetatud säte ei erista individuaalset abi abisüsteemidest ega söe- ja terasesektorile eriomaseid abisüsteeme üldistest abisüsteemidest ning selles sättes ette nähtud riigiabi keeld on sõnastatud rangelt.

ST artikli 67 eesmärk on aga ära hoida konkurentsimoонutus, mida liikmesriikide pädevuse teostamine paratamatult kaasa toob, ning see säte piirdub vaid kaitsemeetmete sätestamisega, mida ühendus võib võtta liikmesriigi meetme puhul, millel on küll märgatav mõju

konkurentsitingimustele söe- ja terasetööstuses, kuid mis vahetult ja otseselt kõnealust tööstust ei puuduta. Järelikult käsitlevad ST artikli 4 punkt c ja artikkel 67 erinevaid valdkondi ning artikkel 67 ei ole riigiabi valdkonnas asjakohane.

Seda tõlgendust ei kummuta asjaolu, et kuni ajani, kui otsusega nr 2320/81 kehtestati teine teraseabikodeks, oli komisjon seisukohal, et ST artikli 4 punkt c on kohaldatav üksnes teraseettevõtjatele antava eriabi suhtes – s.o abi suhtes, millest saavad kasu ainult või peamiselt teraseettevõtjad – ning üldiste ja regionaalsete abisüsteemide terasetööstusele kohaldamist kontrollib komisjon nii ST artikli 67 kui ka EÜ artiklite 87 ja 88 alusel.

(vt punktid 107–112 ja 115)

11. ST artikli 4 punkt c ei keela komisjonil lubada terasetööstusele anda riigiabi teraseabikodeksites spetsiaalselt ette nähtud kategooriatena või neisse kategooriatesse mitte kuuluva riigiabi puhul vahetult ST artikli 95 esimese ja teise lõigu alusel.

Seda tehes on komisjonil kaalutusõigus otsustada, kas abi on asutamislepingu eesmärkide saavutamiseks vajalik.

Seetõttu peab seaduslikkuse kontroll selles valdkonnas piirduma kontrollimisega, kas komisjon ei ole ületanud oma kaalutusõiguse piire faktide moonutamisega või asjaolude ilmselt väärast hindamisega või võimu kuritarvitamisega või menetlusnõuete rikkumisega.

Selleks et tuvastada komisjoni ilmne viga asjaolude hindamisel, mis õigustaks vaidlustatud otsuse tühistamist, peavad esitatud tõendid olema piisavad, et kõnealuses otsuses asjaoludele antud hinnang muutuks ebausutavaks.

(vt punktid 131 ja 136–138)

12. Oma eesmärgi täitmiseks peab aegumistähtaeg olema varem kindlaks määratud. Aegumistähtaaja ja selle kohaldamise tingimuste kindlaksmääramine on ühenduse seadusandja pädevuses. ESTÜ asutamislepingu alusel antud riigiabi kontrollimiseks ei ole ühenduse seadusandja aegumistähtaega määranud.

Samas on õiguskindluse põhinõue oma eri avaldumisvormides mõeldud tagama ühenduse õigusega seotud olukordade ja õigussuhete ettenähtavust ning seda tuleb arvesse võtta, kui kontrollitakse komisjoni sellise otsuse seaduslikkust, millega kohustatakse teraseettevõtjat tagasi maksma ebaseaduslikku riigiabi.

(vt punktid 159–161)

13. Õiguskindluse põhimõtte rikkumisele tuginemise võimalus ei ole piiratud tingimustega, mille esinemisel võib tugineda õiguspärasele ootusele riigiabi seaduslikkuse suhtes.

Seetõttu võib teraseettevõtja, kes on saanud riigiabi, millest ei ole komisjonile teatatud, tugineda tagasimaks miskorraldust sisaldava komisjoni otsuse vaidlustamiseks õiguskindluse põhimõttele, kuid välistatud on võimalus, et abi saajal võiks muidu kui ainult erandjuhul olla õiguspärane ootus riigiabi eelkontrolli korda rikkudes antud abi seaduslikkuse suhtes.

(vt punktid 165 ja 166)

14. Tagasimaksmiskorraldust sisaldava komisjoni otsuse vaidlustamiseks on ebaseaduslikku riigiabi saanud teraseettevõtjal õigus tugineda õiguskindluse põhimõttele juhul, kui kõnealuse abi saamise ajal valitses abi õigusliku režiimi osas komisjoni süül tekkinud ebakindluse ja ebaselguse olukord, mis kumuleerus komisjoni reaktsiooni kauaaegse puudumise tõttu, kuigi komisjonile oli abi andmine teada, ning niimoodi oma hoolsuskohustust rikkudes tekitas komisjon kahemõttelise olukorra, mille ta oleks pidanud lahendama enne meetmete võtmist juba antud abi tagastamise nõudmiseks.

(vt punktid 174, 180 ja 182)

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (neljas, laiendatud koda)

1. juuli 2004(*)

Riigiabi – ST artikli 4 punkt c ning artiklid 67 ja 95 – Salzgitteri ettevõtjat soodustavad finantsmeetmed – Endise Saksa Demokraatliku Vabariigiga ja endise Tšehhoslovakkia Vabariigiga külgnevad alad – Teatamata riigiabi – Kuues teraseabikoodeks – Õiguskindlus

Kohtuasjas T-308/00,

Salzgitter AG, asukoht Salzgitter (Saksamaa), esindajad: advokaadid J. Sedemund ja T. Lübbig, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

keda toetab

Saksamaa Liitvabariik, esindaja: W.-D. Plessing, keda abistab advokaat K. Schroeter,

menetlusse astujad,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: K.-D. Borchardt ja V. Kreuschitz, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja,

mille esemeks on taotlus tühistada komisjoni 28. juuni 2000. aasta otsus 2000/797/ESTÜ riigiabi kohta, mida Saksamaa Liitvabariik andis Salzgitter AG-le, Preussag Stahl AG-le ja kontserni kuuluvatele terasetööstuses tegutsevatele tütarettevõtjatele, kelle praegune ühine nimi on Salzgitter AG – Stahl und Technologie (SAG) (EÜT L 323, lk 5),

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (neljas laiendatud koda),

koosseisus: koja esimees V. Tiili, kohtunikud J. Pirrung, P. Mengozzi, A. W. H. Meij ja M. Vilaras,

kohtusekretär: I. Natsinas, ametnik,

arvestades kirjalikku menetlust ja 16. oktoobri 2003. aasta kohtuistungit,

on teinud järgmise

otsuse

Õiguslik raamistik

1 ST artikkel 4 sätestab:

„Sõe ja terase ühisturuga on kokkusobimatud ja ühenduse piires käesoleva lepinguga ette nähtud tingimustel kaotatud ja keelatud:

[...]

c) riikide antavad subsiidiumid või abi või nende määratavad erimaksud mis tahes vormis.”

2 ST artikkel 67 sätestab:

„1. Asjaomane valitsus peab teatama komisjonile kõigist liikmesriigi meetmetest, millel võib olla märgatav mõju konkurentsitingimustele sõe- ja terasetööstuses.

2. Kui meede suurendab oluliselt tootmiskulude erinevust, mille põhjuseks ei ole tootlikkuse muutus ja mis võib põhjustada tõsist turu tasakaalustamatust, võib komisjon pärast nõuandekomitee ja nõukoguga konsulteerimist rakendada järgmisi meetmeid:

– kui liikmesriigi meede mõjutab kahjulikult selle riigi jurisdiktsiooni all olevaid sõe- või teraseettevõtjaid, võib komisjon lubada anda neile abi, mille suurus, tingimused ja kestus määratakse kindlaks kokkuleppel komisjoniga; [...]

– kui liikmesriigi meede mõjutab kahjulikult teiste liikmesriikide jurisdiktsiooni all olevaid sõe- või teraseettevõtjaid, adresseerib komisjon talle soovitus, et korvata seda mõju meetmetega, mida asjaomane liikmesriik peab oma majanduse tasakaalu seisukohalt kõige sobivamateks.

[...]”

3 ST artikli 95 esimene ja teine lõik sätestavad:

„Kui käesolevas lepingus käsitlemata juhtudel osutub komisjoni otsus või soovitus vajalikuks, et artikli 5 kohaselt saavutada sõe ja terase ühisturul mõnda artiklites 2, 3 ja 4 määratletud ühenduse eesmärki, võib sellise otsuse või soovituseta võtta vastu nõukogu ühehäälsel nõusolekul ja pärast nõuandekomiteega konsulteerimist.

Võimalikud sanktsioonid määratakse sama otsuse või soovituseta, mis võetakse vastu samasuguses korras.”

4 Terasesektori ümberstruktureerimise vajadustest lähtuvalt seadis Euroopa Ühenduste Komisjon ST artiklile 95 tuginedes alates 1980. aastate algusest sisse ühenduse korra, mis lubas

piiratud juhtudel anda terasetööstusele riigiabi. Terasetööstuse konjunktuuriprobleemide lahendamiseks on seda korda järk-järgult muudetud. Sel eesmärgil vastu võetud järjestikuseid otsuseid tähistatakse ühiselt nimetusega „teraseabikoodeksid”.

5 18. detsembril 1996 võttis komisjon vastu otsuse 2496/96/ESTÜ, millega kehtestati kuues teraseabikoodeks ehk ühenduse eeskirjad terasetööstusele antava riigiabi kohta (EÜT L 338, lk 42). See otsus oli kehtiv 1. jaanuarist 1997 kuni 22. juulini 2002.

Vaidluse taust

6 Salzgitter AG – Stahl und Technologie (edaspidi „hageja”) on terasesektoris tegutsev kontsern, mis ühendab endas Preussag Stahl AG ja teisi terasesektoris tegutsevaid ettevõtjaid.

7 5. augustil 1971 võeti Saksamaal vastu Zonenrandförderungsgesetz (Saksa seadus endise Saksa Demokraatliku Vabariigiga ja endise Tšehhoslovakkia Vabariigiga külgnevate piirialade arengu toetamise kohta, edaspidi „ZRFG”), mille komisjon kiitis heaks koos selle hilisemate muudatustega, olles hinnanud ettenähtud meetmeid EÜ asutamislepingu artikli 92 alusel (pärast muudatusi EÜ artikkel 87) ja EÜ asutamislepingu artikli 93 alusel (nüüd EÜ artikkel 88). Viimaseid ZRFG muudatusi hindas komisjon kui EÜ asutamislepinguga kooskõlas olevat riigiabi (EÜT 1993, C 3, lk 3). ZRFG kaotas kehtivuse 1995. aastal.

8 Algusest saadik nägi ZRFG § 3 ette maksusoodustusi eriamortisatsiooni (Sonderabschreibungen) ja maksuvabade reservide (steuerfreie Rücklagen) vormis investeeringute puhul, mida tehti endise Saksa Demokraatliku Vabariigiga või endise Tšehhoslovakkia Vabariigiga külgneval piirialal (edaspidi *Zonenrandgebiet*) asuvasse ettevõttesse. Eriamortisatsioon tähendas võimalust kanda esimestel aastatel pärast kõnealusesse ettevõttesse investeerimist ettevõtja bilanssi subsideeritava investeeringuna suurem amortisatsioonisumma kui üldreeglina lubatud. See tõi ettevõtjale esimestel investeeringujärgsetel aastatel kaasa väiksema maksubaasi ja seega rohkem likviidseid vahendeid, tagades talle varalise kasu. Samasugust kasu sai ettevõtja maksuvabade reservide kaudu. Kuid eriamortisatsioon ja maksuvabad reservid ei olnud kumuleeritavad.

9 Pärast seda, kui komisjon oli praegu Salzgitter AG kontserni kuuluva äriühingu Preussag Stahl AG raamatupidamise aastaaruande põhjal avastanud, et aastatel 1986–1995 on sellele äriühingule antud korduvalt riigiabi ZRFG § 3 alusel, teatas komisjon 3. märtsi 1999. aasta kirjaga Saksamaa Liitvabariigile oma otsusest alгатada kuuenda teraseabikoodeksi artikli 6 lõikes 5 ette nähtud menetlus seoses abiga, mida Saksamaa on andnud Preussag Stahl AG-le ja teistele Salzgitter AG kontserni kuuluvatele tütarettevõtjatele. Kõnealuse otsusega, mis avaldati 24. aprillil 1999 Euroopa Ühenduste Teatajas (EÜT C 113, lk 9), küsis komisjon asjaosalistelt selle abi kohta selgitusi.

10 Haldusmenetluse käigus sai komisjon Saksa ametiasutuste kommentaarid 10. mai 1999. aasta kirjaga ning ta edastas Saksamaa Liitvabariigile ainsa menetlusse astunud asjaosalise, UK Steel Association'i selgitused.

11 28. juunil 2000 võttis komisjon vastu otsuse 2000/797/ESTÜ riigiabi kohta, mida Saksamaa Liitvabariik andis Salzgitter AG-le, Preussag Stahl AG-le ja kontserni kuuluvatele terasetööstuses tegutsevatele tütarettevõtjatele, kelle praegune ühine nimi on Salzgitter AG – Stahl und Technologie (SAG) (EÜT L 323, lk 5, edaspidi „vaidlustatud otsus”), millega tunnistati ühisturuga kokkusobimatuks riigiabiks ZRFG §-s 3 ette nähtud eriamortisatsioon ja maksuvabad reservid, mida hagejale võimaldati vastavalt 484 miljoni ja 367 miljoni Saksa marga suuruse abikõlbliku baasi kohta. Vaidlustatud otsuse artiklite 2 ja 3 kohaselt käskis komisjon Saksamaa Liitvabariigil nõuda kõnealuse abi saajalt selle tagastamist ja teatada komisjonile abi tagastamise täpsed

tingimused.

Menetluse käik ja poolte taotlused

12 Hageja esitas hagiavalduse Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu kantseleisse 21. septembril 2000.

13 Hageja poolt oma hagiavalduses esitatud taotluse järel palus Esimese Astme Kohus kohtusekretäri 13. novembri 2000. aasta kirjaga kostjal täita ESTÜ kohtu põhikirja protokollis artiklist 23 tulenevad kohustused. 3. jaanuaril 2001 esitas kostja kohtukantseleisse 27 dokumendist koosneva haldustoimiku, kusjuures ükski neist dokumentidest ei olnud konfidentsiaalne. 11. jaanuari 2001. aasta kirjaga teatas kohtusekretär hagejale, et tal on lubatud tutvuda kohtukantseleisse esitatud toimikuga.

14 30. jaanuaril 2001 taotles Saksamaa Liitvabariik menetlusse astumist, et toetada hageja nõudeid.

15 Pooled ei esitanud Saksamaa Liitvabariigi menetlusse astumise taotlusele vastuväiteid ning 29. märtsil 2001 lubas Esimese Astme Kohtu neljanda, laiendatud koja esimees oma määrusega Saksamaa Liitvabariigil menetlusse astuda.

16 Saksamaa Liitvabariigi kui menetlusse astuja seisukohti käsitlevate hageja ja kostja kirjalike märkuste esitamise järel kuulutati 3. septembril 2001 kirjalik menetlus lõppenuks.

17 Olles ära kuulanud ettekandjaks oleva kohtuniku ettekande, otsustas Esimese Astme Kohus (neljas, laiendatud koda) avada suulise menetluse ning palus menetlust korraldava abinõuna pooltel esitada dokumente ja vastata enne kohtuistungit küsimustele, mida määratud tähtaja jooksul ka tehti.

18 16. oktoobri 2003. aasta kohtuistungil kuulati ära poolte kohtukõned ja nende vastused Esimese Astme Kohtu küsimustele.

19 Hageja ja tema toetuseks menetlusse astunud Saksamaa Liitvabariik palusid Esimese Astme Kohtul:

- tühistada vaidlustatud otsus;
- mõista kohtukulud välja kostjalt.

20 Kostja palus Esimese Astme Kohtul:

- jätta hagi kui põhjendamatu rahuldamata;
- mõista kohtukulud välja hagejalt.

Õigusküsimused

21 Tühistamishagi toetuseks esitas hageja kaheksa väidet. Esimese väite kohaselt on komisjon korduvalt teinud ebaõigeid otsustusi riigiabi mõiste kohta; teise väite kohaselt on ST artikli 4 punkti c ja artiklit 67 vääralt tõlgendatud; kolmanda väite kohaselt on jäetud kohaldamata ST artikkel 95; neljanda väite kohaselt on tehtud kaalutusviga sellega, et teatavaid investeeringuid peeti ESTÜ asutamislepingu reguleerimisalasse kuuluvaks; viienda väite kohaselt on tehtud kaalutusviga sellega, et komisjon ei pidanud teatavaid investeerimisprojekte keskkonnakaitsemeetmeteks; kuuenda väite kohaselt on kasutatava diskontomäära kindlaksmääramisel tehtud kaalutusviga;

seitsmenda väite kohaselt on rikutud õiguskindluse põhimõtet ja viimase, kaheksanda väite kohaselt on rikutud põhjendamiskohustust.

Esimene väide, mille järgi on komisjon teinud korduvalt ebaõigeid riigiabi mõistet käsitlevaid otsustusi

22 Oma esimeses väites kinnitas hageja, et komisjonil ei olnud õigus, kui ta kvalifitseeris ZRFG §-s 3 ette nähtud eriamortisatsiooni ja maksuvabad reservid riigiabiks ESTÜ asutamislepingu mõttes. See väide jaguneb neljaks osaks, mis käsitlevad vastavalt ZRFG §-s 3 ette nähtud meetmete üldist laadi, meetmete väidetavalt korvavat laadi, väidetavat vajadust uurida ühenduse liikmesriikide maksueeskirju, et teha kindlaks, milline on „normaalne” maksukoormus, ning komisjoni väidetavat kohustust tõendada ZRFG §-s 3 ette nähtud meetmete mõju konkurentsile.

Väite esimene osa, mis käsitleb ZRFG § 3 maksueeskirjade ebaõiget kvalifitseerimist niivõrd, kuivõrd on tegemist üldiste maksueeskirjadega

– Poolte argumendid

23 Hageja väitis, et ZRFG maksueeskirjad on üldised eeskirjad, mida kohaldatakse kõikide ühenduse ettevõtjate suhtes, kellel on ettevõtteid endise Saksa Demokraatliku Vabariigiga ja endise Tšehhoslovakkia Vabariigiga külgnevatel piirialadel. Neil asjaoludel leidis hageja, et ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeetmeid ei saa kvalifitseerida riigiabiks.

24 Menetlusse astuja oli selle seisukohaga põhimõtteliselt nõus.

25 Kostja märkis kõigepealt, et varasemate ZRFG-d käsitlevate komisjoni otsuste lõplikkus välistab sellise otsuse tegemise, mis ei kvalifitseeriks ZRFG §-s 3 ette nähtud meetmeid riigiabiks, sest ST artikli 4 punktis c ja EÜ artiklis 87 esitatud riigiabi määratlused on vaieldamatult identsed, ehkki nendega seonduvad eeskirjad on täiesti erinevad.

26 Kostja täpsustas, et ZRFG §-s 3 ette nähtud maksusoodustused on regioonispetsiifilised. Isegi kui kõik ettevõtjad võivad nimetatud sättega ette nähtud meetmetest kasu saada, annavad need meetmed konkurentsieelise vaid soositud regioonis tehtud investeeringutele, mitte investeeringutele, mis on tehtud väljaspool kõnealust regiooni asuvatesse ettevõtetes. Meetmed võeti vastu konkreetse regiooni soodustamiseks ja seega tuleb neid pidada riigiabiks.

– Esimese Astme Kohtu hinnang

27 Kõigepealt tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on riigiabi mõiste laiem kui subsiidiumi mõiste, sest see ei hõlma mitte ainult konkreetseid toetusi nagu subsiidiumid, vaid ka meetmeid, mis erineval viisil kergendavad ettevõtjal tavaliselt lasuvat maksukoormust ja mis seetõttu, ehkki tegemist ei ole otseses tähenduses subsiidiumidega, on samalaadsed ja samasuguse mõjuga (Euroopa Kohtu 23. veebruari 1961. aasta otsus kohtuasjas 30/59: De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. ülemamet, EKL 1961, lk 1, 34; 15. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas C-387/92: Banco Exterior de España, EKL 1994, lk I-877, punkt 13, ja 1. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-200/97: Ecotrader, EKL 1998, lk I-7907, punkt 34).

28 Lisaks on ühenduse kohus täpsustanud mõisteid, mida on kasutatud riigiabi käsitlevates EÜ asutamislepingu sätetes. Need täpsustused on analoogiliste ESTÜ asutamislepingu sätete kohaldamisel asjakohased niivõrd, kuivõrd nad ei ole sellega vastuolus. ST artikli 4 punktis c ettenähtud riigiabi kohta tehtud otsuste seaduslikkuse hindamisel on tuginemine EÜ asutamislepingu reguleerimisalasse kuuluvat riigiabi käsitlevale kohtupraktikale seega põhjendatud. Eelkõige on see nii riigiabi mõistet käsitleva kohtupraktika puhul (Esimese Astme

Kohtu 21. jaanuari 1999. aasta otsus kohtuasjades T-129/95, T 2/96 ja T-97/96: Neue Maxhütte Stahlwerke ja Lech-Stahlwerke v. komisjon, EKL 1999, lk II-17, punkt 100, ja 29. juuni 2000. aasta otsus kohtuasjas T-234/95: DSG v. komisjon, EKL 2000, lk II-2603, punkt 115).

29 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on riikliku meetme spetsiifilisus või selektiivsus üks riigiabi mõistesse kuuluvaid tunnuseid nii EÜ asutamislepingu (vt selle kohta Euroopa Kohtu 26. septembri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-241/94: Prantsusmaa v. komisjon, EKL 1996, lk I-4551, punkt 24, ja 19. mai 1999. aasta otsus kohtuasjas C 6/97: Itaalia v. komisjon, EKL 1999, lk I-2981, punkt 17) kui ka ESTÜ asutamislepingu puhul (vt punktis 27 osundatud Ecotrade'i otsus, punkt 40), hoolimata sellest, et ST artikli 4 punkt c kõnealuseid kriteeriume otseselt ei maini. Seega on vaja kontrollida, kas kõnealuse meetmega kaasnevatest eelistest saavad kasu üksnes teatavad ettevõtjad ja teatavad tegevusvaldkonnad või mitte (vt selle kohta punktis 27 osundatud Ecotrade'i otsus, punktid 40 ja 41).

30 Viimasena tuleb rõhutada, et EÜ asutamislepingus määratletud riigiabi mõiste on õigusliku tähendusega ning seda tuleb tõlgendada objektiivsetest teguritest lähtudes. Seetõttu peab ühenduse kohus, võttes arvesse nii talle esitatud vaidluse konkreetseid tegureid kui ka komisjoni kaalutluste tehnilist või kompleksset laadi, põhimõtteliselt kontrollima küsimust täielikult, et otsustada, kas meede kuulub EÜ artikli 87 lõike 1 reguleerimisalasse (Euroopa Kohtu 16. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-83/98 P: Prantsusmaa v. Ladbroke Racing ja komisjon, EKL 2000, lk I-3271, punkt 25; Esimese Astme Kohtu 12. detsembri 2000. aasta otsus kohtuasjas T-296/97: Alitalia v. komisjon, EKL 2000, lk II-3871, punkt 95, ja 17. oktoobri 2002. aasta otsus kohtuasjas T-98/00: Linde v. komisjon, EKL 2002, lk II-3961, punkt 40).

31 Teisiti ei ole see ka siis, kui tegemist on küsimusega, kas meede kuulub ST artikli 4 punkti c reguleerimisalasse, sest selline kohtulik kontroll ei ole ESTÜ asutamislepinguga vastuolus.

32 Käesolevas asjas heidab hageja sisuliselt komisjonile ette seda, et komisjon pidas ZRFG § 3 maksueeskirju selektiivseteks.

33 Punktis 29 osundatud kohtupraktikat silmas pidades on vaja kontrollida, kas kõnealuse meetmega kaasnevatest eelistest saavad kasu üksnes teatavad ettevõtjad ja teatavad tegevusvaldkonnad või mitte.

34 Tuleb märkida, et ZRFG § 3 sätestab, et maksukohustuslased, kes investeerivad *Zonenrandgebiet*'is asuvasse ettevõttesse, võivad taotluse korral ning selle regiooni omapärasest eeldatavalt tulenevaid majandusprobleeme arvestades kasutada teatavaid maksubaasi vähendavaid tegureid. ZRFG § 3 alusel lubatud eriamortisatsiooni ja maksuvabade reservidega seotud dotatsioonid puudutavad ettevõtte vara hulka kuuluvat vallas- ja kinnisvara. Eriamortisatsiooni summasid – 50% vara omahinnast – võib arvestada sel majandusaastal, mil toimus vara soetamine või valmistamine, või neljal järgneval majandusaastal lisaks tulumaksuseaduses ettenähtud kulumile. Maksuvabasid reserve (50% soetatud põhivara omahinnast) võib moodustada kuni kaks aastat enne investeeringu lõppu.

35 On tõsi, et ZRFG § 3 kehtib ühtmoodi kõikide tegevusalade, igat liiki investeeringute – nii vallas- kui ka kinnisvarainvesteeringute – ja kõikide ettevõtjate suhtes, olenemata nende suurusest, tegevusalast või asukohast.

36 Samuti on tõsi, et ZRFG §-s 3 ette nähtud meetmete kasutamise eeltingimus on see, et ettevõtted, millesse investeeritakse, peavad asuma *Zonenrandgebiet*'is. Vaidlust pole selles, et hageja sai kasu ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeetmete kohaldamisest oma kahe *Zonenrandgebiet*'is (Peines ja Salzgitteris) asuva ettevõtte suhtes.

37 Selline föderaalseaduses ettenähtud maksumeetme kasutamise eeltingimus nagu käesolevas asjas, et investeeringud tuleb teha liikmesriigi territoriaalselt piiratud vööndisse, on põhimõtteliselt piisav selleks, et leida, et kõnealune meede puudutab kindlaksmääratud ettevõtjatekategoriat.

38 Riigiabiks kvalifitseeritava maksumeetme põhimõtteline erinevus üldisest maksumeetmest on selles, et selle kasutajate ring on seadusega või tegelikkuses piiratud. Sellega seoses leiab Esimese Astme Kohus, et ei ole oluline, kas meetme selektiivsus tuleneb valdkondlikust kriteeriumist või – nagu käesolevas asjas – liikmesriigi piiratud territooriumiosal paiknemise kriteeriumist. Et meedet saaks kvalifitseerida riigiabiks, on aga oluline, et sellest meetmest kasu saavad ettevõtjad kuuluksid kategooriasse, mille kindlaksmääramiseks kohaldatakse seaduses või tegelikkuses kõnealuse meetmega ettenähtud kriteeriumi (vt selle kohta EFTA kohtu 20. mai 1999. aasta otsus kohtuasjas E-6/98: *Norra v. EFTA järelevalveamet*, Report of EFTA Court, lk 74, punkt 37).

39 Käesoleva asja puhul tuleb märkida, et kõnealuste maksumeetmete eesmärk on soodustada investeeringuid Saksamaa territooriumi geograafiliselt piiritletud vööndisse, s.o endise Saksa Demokraatliku Vabariigiga ja endise Tšehhoslovakkia Vabariigiga külgnevatesse piirialadesse. Selles osas ei vaidlusta ei hageja ega menetlusse astuja, et vastavate maksusoodustuste saamiseks peavad investeeringud olema tehtud ettevõtetes, mis paiknevad Saksamaa territooriumi geograafiliselt piiritletud osas.

40 On tõsi, et ZRFG §-s 3 ette nähtud eriamortisatsiooni dotatsioone ega maksuvabade reservide moodustamist ei saanud Saksamaal asuvad ettevõtjad kasutada investeeringute puhul, mida nad tegid oma ettevõtetes, mis ei paiknenud *Zonenrandgebiet*'is. Järelikult ei saanud kõik riigi territooriumil asuvad ettevõtjad neist meetmetest ühtmoodi kasu.

41 Seda tõdemust ei kummuta asjaolu, et ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeetmed pidasid silmas vaid *Zonenrandgebiet*'is paiknevaid „ettevõtteid” ja mitte ettevõtjaid. Eitada selliste meetmete selektiivsust motiivil, et meetmetest ei saa otseselt kasu ettevõtjad, vaid üksnes nende *Zonenrandgebiet*'is paiknevad ettevõtted, soodustaks ühenduse riigiabirežiimist kõrvalehiilimist. Igal juhul on hageja käesolevas asjas tunnistanud, et tema oli ainus *Zonenrandgebiet*'is tegutsev teraseettevõtja.

42 Viimasena tuleb märkida, et hageja ei ole väitnud, nagu oleks kõnealustest maksumeetmetest tuleneva diferentseerimise tinginud selle süsteemi laad ja struktuur, mille osaks nad olid (vt analoogia põhjal Euroopa Kohtu 2. juuli 1974. aasta otsus kohtuasjas 173/73: *Itaalia v. komisjon*, EKL 1974, lk 709, punkt 33; 9. detsembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-353/95 P: *Tiercé Ladbroke v. komisjon*, EKL 1997, lk I-7007, punktid 32–37, ja 13. veebruari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-409/00: *Hispaania v. komisjon*, EKL 2003, lk I-1487, punkt 52; Esimese Astme Kohtu 18. septembri 1995. aasta otsus kohtuasjas T-471/93: *Tiercé Ladbroke v. komisjon*, EKL 1995, lk II-2537, punkt 62).

43 Kirjeldatud asjaoludel tuleb esimese väite esimene osa tagasi lükata.

Väite teine osa, mis käsitleb ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeetmete väidetavalt korvavat laadi

– Poolte argumendid

44 Hageja leidis, et ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeetmetega ei tehta finantssoodustusi ettevõtjatele, kes vastavad eriamortisatsiooni või maksuvabade reservide kasutamise tingimustele, vaid tegemist on (vähemalt osaliselt) lihtsa kompensatsiooniga erilise halvemuse eest, mis tuleneb

majandustegevusest regioonis, mis on Euroopa jagamise tõttu oma loomulikest majanduslikest tagamaadest kunstlikult isoleeritud. Seega ei ole hageja sõnusti ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeetmete puhult tegemist regionaalabi meetmetega, mille eesmärk on kompenseerida loomulikku piirkondlikku halvemust. Kõnealuste sätete eesmärk oli kompenseerida teatavate Saksamaa piirialade kunstlikust isolatsioonist tingitud majanduslikku halvemust, mille põhjused olid puhtpoliitilised.

45 Sellega seoses märkis hageja, et EÜ artikli 87 lõike 2 punkt c, millega tunnistatakse ühisturuga kokkusobivaks Saksamaa jagamisest kahjustatud Saksamaa Liitvabariigi teatud piirkondade majandusele antav abi, võimaldab järeldada, et tingimused endise Saksa Demokraatliku Vabariigiga külgnevatel piirialadel ei olnud „normaalsed”. See tõendab, et piirialade toetamiseks võetud meetmed ei ole tavalise regionaalabi programmi osa, vaid *sui generis* reeglite kogum. Eelnevat kokku võttes leidis hageja, et see, mis kehtib EÜ asutamislepingu reguleerimisalas, kehtib samamoodi ka ESTÜ asutamislepingu reguleerimisalas.

46 Menetlusse astuja väitis, et EÜ artikkel 87 teeb vahet kahju hüvitamisele suunatud meetmetel, mida näeb ette lõike 2 punkt c, ja tavalisel regionaalabil, mida näevad ette lõike 3 punktid a ja c – seega ei hinnata korvavaid meetmeid ja kõnealust abi ühtemoodi. Regionaalabi iseloomustab see, et ebasoodsas piirkonnas asuvale ettevõtjale antakse riigiabi kaudu eeliseid tema loomulike majandus- ja konkurentsitingimustega võrreldes. Menetlusse astuja arvates on aga EÜ artikli 87 lõike 2 punktis c ettenähtud abi eesmärk korvata kahju, mis ei tulene mitte asjaomase ettevõtja loomulikest majandustingimustest, vaid vääramatust jõust, s.o Euroopa jagamisest. Seega on kahju korvava abi eesmärk vaid tagada selle saajale tingimused, mis on lähedased tingimustele, mis tal oleksid olnud ilma kahju tekitanud sündmuseta.

47 Menetlusse astuja arvates ei ole ESTÜ asutamislepingus arvestatud käesolevas asjas käsitletavate Saksamaa piirialade olukorda ajaloolistel põhjustel: ESTÜ asutamisleping sõlmiti 18. aprillil 1951, s.o kuupäeval, mil veel usuti, et Saksamaa jagamine on ajutine ja üldise rahulepinguga see lõpetatakse.

48 Veel väitis menetlusse astuja, et niivõrd, kuivõrd ZRFG ja eelkõige selle § 3 näeb ette meetmed, mis ei ole mõeldud ainult terasesektorile, ei ole ESTÜ asutamislepinguga vastuolus, kui terasesektorile ja võimalusele teraseettevõtjatel neid üldmeetmeid kasutada kohaldatakse täiendavalt EÜ artikli 87 lõike 2 punkti c. Kontrollides ZRFG-d ja selle hilisemaid muudatusi EÜ artikli 87 lõike 2 punkti c seisukohalt ning jõudes järeldusele, et ZRFG sätted olid vajalikud korvamaks Saksamaa jagamisest tulenevat majanduslikku halvemust, on komisjon tunnistanud põhjuslikku seost Saksamaa jagamise ja ZRFG-ga ette nähtud korvavate meetmete vajalikkuse vahel. Menetlusse astuja arvates oli Saksamaal seega komisjoni teostatud kontrolli põhjal lubatud – ka üksnes EÜ asutamislepingu alusel – kehtestada terasesektoris ZRFG §-s 3 ette nähtud meetmed, ilma et selleks oleks vaja komisjoni luba. Veel märkis menetlusse astuja, et komisjonil puudub igasugune „heakskiitmispädevus” seoses EÜ artikli 87 lõike 2 punktiga c, mis sätestab seadusliku erandi süsteemi. Kokkuvõtteks leidis menetlusse astuja, et komisjonil puudub pädevus tuvastada, et teraseettevõtja poolt eriamortisatsiooni kasutamine ZRFG § 3 alusel on vastuolus sõe ja terase ühisturгу reguleerivate eeskirjadega.

49 Kostja väitis vastu, et selliste nagu ZRFG §-s 3 ette nähtud soodustavate meetmete valikuline võimaldamine on riigiabi ka siis, kui nende eesmärk on korvata majanduslikku halvemust. Kostja arvates tuleb abi hindamisel lähtuda selle toimest, mitte taotletavast eesmärgist. Seega ei saa ZRFG §-i 3 pidada üldiseks maksumeetmeks, mis ei ole riigiabi, üksnes sel põhjusel, et selle sõnastatud eesmärk on korvata ühe piirkonna majanduslikku halvemust.

50 Lisaks välistas kostja võimaluse kohaldada EÜ artikli 87 lõike 2 punkti c analoogia põhjal. ST artikli 4 punkt c keelab riigi poolt mis tahes vormis antavad subsiidiumid ja abi. Mõeldamatu on

selle keelu rangust mingil viisil leevendada. Veel leidis kostja, et sellist kohaldamist õigustaks vaid lünk ESTÜ asutamislepingus, mida aga tema meelest ei ole. Kostja arvates on ESTÜ asutamislepingus Saksamaa piirialasid käsitleva erisätte puudumine tingitud selles sektoris valitsevast rangemast distsipliinist ning see tõendab, et asutamislepingu autorid ei soovinud sooduskohtlemist. Igal juhul leidis kostja, et EÜ artikli 87 lõike 2 punkt c ei välista komisjoni kaalutluspädevust, arvestades asjaolu, et komisjon peab kontrollima, kas abi on Saksamaa jagamisest tingitud majandusliku halvemuse kompenseerimiseks tõepoolest vajalik.

– Esimese Astme Kohtu hinnang

51 Oma esimese väite teise osaga väidab hageja sisuliselt seda, et komisjon ei ole tõendanud riigiabi teise tunnuse olemasolu, s.o kõnealuste meetmetega antud eelist.

52 Seetõttu tuleb kontrollida, kas ZRFG §-st 3 tulenevad maksumeedmed on andnud hagejale eelise, nagu komisjon vaidlustatud otsuses märgib.

53 Käesoleva otsuse punktis 27 osundatud kohtupraktika kohaselt hõlmab abi mõiste riiklikke meetmeid, mis erineval viisil kergendavad ettevõtjal tavaliselt lasuvat maksukoormust.

54 ZRFG §-st 3 nähtub, et Saksamaa Liitvabariik ei kohaldanud Saksa üldisi maksueeskirju amortisatsioonidotatsioonide ja erireservide moodustamise puhul seoses investeeringutega *Zonenrandgebiet*'is paiknevatesse ettevõtetesse.

55 Nagu käesoleva otsuse punktis 36 märgitud, sai hageja kasu ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeedmete kohaldamisest oma kahe *Zonenrandgebiet*'is (Peines ja Salzgitteris) asuva ettevõtte suhtes.

56 ZRFG § 3 sõnastuse kohaselt võisid need meetmed anda hagejale vähemalt kahes suhtes maksusoodustusi, mida ta ei oleks Saksa üldise maksurežiimi kohaldamisel saanud kasutada.

57 Esiteks andsid need meetmed talle võimaluse kasutada esimestel aastatel pärast investeeringute tegemist täiendavaid amortisatsioonivõimalusi lisaks tavalisele kulumile; kuna see dotatsioon arvati brutokasumist maha, võis ettevõtja maksustatav tulu kõnealustel aastatel oluliselt väheneda. Nagu komisjon vaidlustatud otsuse 60. põhjenduses märkis, sai hageja seeläbi varalist kasu, mida ta poleks saanud, kui ettevõtte ei oleks paiknenud *Zonenrandgebiet*'is. Veel tuleb täheldada, et hageja on oma kirjalikes märkustes tunnistanud, et ta on saanud ZRFG §-s 3 ette nähtud meetmetest tulenevalt varalist kasu, nagu komisjon on vaidlustatud otsuse 100. põhjenduses märkinud.

58 Teiseks tuleneb ZRFG §-st 3, et eriamortisatsiooni võib kasutada mitte üksnes sel majandusaastal, mil tehti investeering, vaid ka neljal järgmisel majandusaastal; seda võimalust kasutades sai ettevõtja oma maksustatavat tulubaasi jaotada aastate peale või isegi vähendada. Nagu täpsustab vaidlustatud otsuse 61. põhjendus, „võib kõnealust maksu ajatamist [...] käsitada kui ajatatud maksu suuruses summas ja ajatamise tähtajaks antud 0% intressiga laenu”. Hoolimata sellest, et ajatamise tähtaja lõppedes tuli maks tasuda, sai ettevõtja kogu ajatamise tähtaja jooksul kasu, mis võrdus ajatamise tähtaja lõpul diskonteeritud maksusumma (arvestades intressimäära) ja selle maksusumma vahega, mis oleks tulnud tasuda, kui ajatamist ei oleks toimunud.

59 Järelikult oli ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeedmete puhul tegemist maksu tasumise ajatamisega, mis kergendas hagejal tavaliselt lasuvat maksukoormust.

60 Seda järeldust ei kummuta hageja ja menetlusse astuja argumendid, et esiteks oli ZRFG §-s

3 ette nähtud maksumeetmete eesmärk vaid korvata majanduslikku halvemust, mis tulenes *Zonenrandgebiet*'i piirkondade kunstlikust isoleerimisest poliitilistel põhjustel, ja teiseks, et EÜ artikli 87 lõike 2 punkt c tõendab, et olukord jagatud Saksamaa piirialadel oli ebanormaalne.

61 Esiteks, hageja ja menetlusse astuja osutatud asjaolu, et EÜ artikli 87 lõike 2 punkt c tunnistab ühisturuga kokkusobivaks „Saksamaa jagamisest kahjustatud Saksamaa Liitvabariigi teatud piirkondade majandusele antava abi määral, mis on vajalik nimetatud jagamisest põhjustatud majandusliku halvemuse korvamiseks”, ei mõjuta meetme kvalifitseerimist riigiabiks ESTÜ asutamislepingu mõistes.

62 Sellega seoses tuleb märkida, et EÜ artikli 305 lõike 1 järgi ei mõjuta EÜ asutamislepingu sätted ESTÜ asutamislepingu sätete kohaldamist, eelkõige liikmesriikide õigusi ja kohustusi, kõnealuse ühenduse institutsioonide volitusi ega nimetatud lepinguga sõe ja terase ühisturu toimimiseks ette nähtud eeskirju. Seega jäävad ESTÜ asutamislepingu sätted kohaldatavaks nende oma reguleerimisalas (Esimese Astme Kohtu 25. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas T-37/97: *Forges de Clabecq v. komisjon*, EKL 1999, lk II-859, punkt 132). ESTÜ asutamislepingus käsitletud toodete suhtes võib EÜ asutamislepingut ja selle kohaldamiseks vastu võetud sätteid kohaldada vaid siis, kui tegemist on küsimustega, mis ei kuulu ESTÜ asutamislepingu ega selle alusel vastu võetud eeskirjade reguleerimisesemesse (Euroopa Kohtu 15. detsembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 328/85: *Deutsche Babcock*, EKL 1987, lk 5119, punkt 10, ja 24. septembri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-74/00 P ja C-75/00 P: *Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komisjon*, EKL 2002, lk I-7869, punkt 100).

63 Nagu Euroopa Kohus on otsustanud, käsitleb ST artikli 4 punkt c riigiabi andmist ja järelikult ei ole liikmesriigid soovinud selles küsimuses näha ette ühesuguseid reegleid ega ühesugust ühenduste meetmete ulatust (vt punktis 62 osundatud kohtuotsus: *Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komisjon*, punktid 101 ja 102).

64 Järelikult, kuna ESTÜ asutamislepingus puuduvad EÜ artikli 87 lõike 2 punkti c sätetega samasugused või samaväärsed sätted, ei mõjuta asjaolu, et EÜ asutamisleping tunnistab Saksamaa jagamisest kahjustatud Saksamaa Liitvabariigi teatud piirkondade majandusele antava abi ühisturuga kokkusobivaks, ei ST artikli 4 punkti c reguleerimisala ega järelikult ka nimetatud sättes kasutatud riigiabi mõistet.

65 Samuti ei saa nõustuda menetlusse astuja argumendiga, et EÜ artikli 87 lõike 2 punkti c sätetega samasuguste või samaväärsete sätete puudumine ESTÜ asutamislepingus on tingitud ajaloolistest põhjustest.

66 Nii ST artikli 4 punkti c sõnastusest kui ka kõnealuse sätte kontekstist ja eesmärgist järeldub, et ESTÜ asutamislepinguga sooviti kehtestada eriti range riigiabi keeld. Ehkki 1951. aastal võidi uskuda – nagu Saksamaa valitsus väidab –, et Saksamaa jagamine on vaid ajutine, on vaieldamatu, et 1948. aastal kahe okupeeritud tsooni vahelise demarkatsioonijoone loomisega tekkinud olukorda oli ESTÜ asutamislepingu koostamise ajal võimalik arvesse võtta ja lepingu tekstis kajastada.

67 On tõsi, et kuni esimese teraseabikodeksi (komisjoni 1. veebruari 1980. aasta otsus nr 257/80/ESTÜ, millega kehtestati terasetööstuse eriabi ühenduse eeskirjad (EÜT L 29, lk 5)) kehtivuse lõppemiseni 31. detsembril 1981 kasutas komisjon käesolevas asjas esitatust erinevat tõlgendust, mille kohaselt on ST artikli 4 punkt c kohaldatav üksnes sõe- ja terasesektori ettevõtjatele antava eriabi – s.o abi, mille ainsad või põhilised saajad on kõnealused ettevõtjad – suhtes ning terasesektorile üldise ja regionaalse abi andmist kontrollib komisjon nii ST artikli 67 kui ka EÜ artiklite 87 ja 88 alusel.

68 Kui ST artikli 4 punkti c ja ST artikli 67 tõlgendamist käsitleva teise väite kontrollimisel ei leita teisiti, ei mõjuta ESTÜ asutamislepingu reguleerimisala asjaolu, et komisjon oli otsuseid tehes teatava aja jooksul seisukohal, et ST artikli 4 punkt c ei käsitle üldist ja regionaalset riigiabi ka mitte siis, kui seda kohaldatakse terasesektorile.

69 ESTÜ asutamislepingust ei nähtu, et selle autorid oleksid selgelt tahtnud anda ST artikli 4 punktile c sedavõrd kitsast reguleerimisala ning et seetõttu ei pidanud nad vajalikuks teha sellest sättest Saksmaa jagamist arvestavat erandit.

70 Erandit EÜ asutamislepingus ette nähtud keelust oleks ebaõige laiendada automaatselt ja tagasiulatuvalt samaväärsele keelule ESTÜ asutamislepingus, mis sõlmiti varem. See tähendaks ESTÜ asutamislepingu parandamist, kasutamata selleks ette nähtud menetlust.

71 Teiseks, isegi kui hageja väite kohaselt eeldada, et pelgalt EÜ artikli 87 lõike 2 punkti c olemasolu tõendab *Zonenrandgebiet*'i territooriumil valitsenud tingimuste „ebanormaalsust”, ei piisa sellest tõdemusest käesolevas asjas ST artikli 4 punkti c kohaldamata jätmiseks motiivil, et ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeetmed väidetavalt korvasid selle territooriumi majanduslikku halvemust.

72 Nagu Euroopa Kohus on seoses ESTÜ asutamislepinguga märkinud, ei saa ST artikli 4 punktis c ette nähtud üldist ja absoluutset riigiabi kaotamist ja keeldu tühistada umbmäärase ja ebakindla korvamiskorra sisseseadmisega (punktis 27 osundatud kohtuotsus: *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. ülemamet*, punkt 55). Pealegi ei ole hageja tõendanud kindlat põhjuslikku seost väidetava halvemuse ja selle korvamiseks ette nähtud meetmete vahel.

73 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb veel, et riigiabi valdkonnas tehtud otsuse seaduslikkuse hindamisel tuleb lähtuda informatsioonist, mis oli komisjoni käsutuses otsuse tegemise ajal (Euroopa Kohtu 10. juuli 1986. aasta otsus kohtuasjas 234/84: *Belgia v. komisjon*, EKL 1986, lk 2263, punkt 16, ja punktis 29 osundatud otsus kohtuasjas C-241/94: *Prantsusmaa v. komisjon*, punkt 33).

74 Käesolevas asjas nähtub toimiku materjalidest, et komisjoni haldusmenetluse käigus piirdus menetlusse astuja lihtsalt viitamisega riigiabi andmise keelu erandile EÜ artikli 87 lõike 2 punktis c, järeldades sellest, et ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeetmed korvasid Saksamaa jagamisest tingitud halvemust. Samal seisukohal oli ta Esimese Astme Kohtus toimunud kirjaliku menetluse ajal. Kuid nagu käesoleva otsuse punktides 64–66 on täpsustatud, ei kohaldata EÜ artikli 87 lõike 2 punkti c ESTÜ asutamislepingu raames ning selles puudub samaväärne säte. Selliste meetmete korvava laadi hindamine on komisjoni kaalutluspädevuses, kes kontrollib, kas taotletava erandi tingimused on täidetud (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 15. detsembri 1999. aasta otsus kohtuasjades T-132/96 ja T-143/96: *Freistaat Sachsen jt v. komisjon*, EKL 1999, lk II-3663, punkt 140).

75 Seega ei saa EÜ artikli 87 lõike 2 punktis c ette nähtud erandi lihtsat mainimist pidada ESTÜ asutamislepingu kohaseks kindla põhjusliku seose tõendamiseks hagejale antud eelise ja väidetava majandusliku halvemuse vahel, mille all kannatasid *Zonenrandgebiet*'is paiknevad ettevõtted.

76 Eelnevat arvestades tuleb esimese väite teine osa tagasi lükata.

Väite kolmas osa, mis käsitleb väidetavat vajadust uurida liikmesriikide maksueeskirju, et tuvastada, milline on „normaalne” maksukoormus

– Poolte argumendid

77 Hageja leidis, et vaidlustatud otsus ei maini ühtegi tõsiselt võetavat ja ühenduse kohtus kontrollitavat kriteeriumi, et tuvastada, milline on ettevõtjate „normaalne” maksukoormus”, millest lähtudes saaks hinnata riigiabi olemasolu ST artikli 4 punkti c mõistes. Hageja arvates ei oleks komisjon pidanud „normaalsega” võrdlemisel piirduma vaid Saksamaa Liitvabariigi maksueeskirjadele viitamisega, nagu ta tegi vaidlustatud otsuse 60. põhjenduses, kus ta vastandas ZRFG-st tulenevaid eriamortisatsiooni eeskirju Saksamaal eriamortisatsiooni suhtes kohaldatavatele üldreeglitele. Komisjon oleks pidanud viitama ka investeeringute maksumääradele ja amortiseerimise tähtaegadele kogu ühisturu terasesektoris või vähemalt neis liikmesriikides, kus asuvad hageja konkurendid. Vaid selline eri liikmesriikides kohaldatavate maksueeskirjade võrdlev uurimine võimaldanuks kontrollida, kas ZRFG § 3 kohaldamise tõttu on hageja saanud kasu, mis on samalaadne ja samade tagajärgedega nagu subsiidium selle sõna täpses tähenduses.

78 Kostja väitis vastu, et baastingimused ja eelkõige infrastruktuur on liikmesriigiti erinevad ning et üldreeglina on suurem maksustamine seotud paremate baastingimustega. Kostja arvates tuleks seetõttu lähtuda vaadeldava meetme selektiivsuse kontrollimisel asjaomasest liikmesriigist. Eri liikmesriikides kohaldatavate eeskirjade võrdlemisel ei ole seega mõtet.

– Esimese Astme Kohtu hinnang

79 Nagu Euroopa Kohus on EÜ asutamislepingu alusel otsustanud, on EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamiseks vaja vaid kindlaks määrata, kas vastava õigusliku režiimi alusel soodustab riiklik meede „teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist” võrreldes teiste ettevõtjatega, kes on kõnealuse režiimi eesmärgi arvestades analoogilises faktilises ja õiguslikus olukorras (Euroopa Kohtu 8. novembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-143/99: Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, EKL 2001, lk I-8365, punkt 41, ja punktis 42 osundatud kohtuotsus Hispaania v. komisjon, punkt 47).

80 Samasugust hindamist tuleb kasutada ka ESTÜ asutamislepingu puhul (vt selle kohta punktis 27 osundatud Ecotrade'i otsus, punkt 41).

81 Seega tuvastamaks riigiabi mõistet käsitleva kohtupraktika mõttes eelise olemust on vaja vastava õigusliku režiimi raames kindlaks määrata võrdluspunkt, millest lähtudes seda eelist hinnata. Selleks et käesolevas asjas kindlaks määrata, milline on kõnealuse kohtupraktika mõistes „normaalne” maksukoormus, ei saa võrdlevalt uurida kõikide või teatavate liikmesriikide maksueeskirju, moonutamata seejuures riigiabi kontrollimist käsitlevate sätete olemust. Kuna ühenduse tasandil ei ole liikmesriikide maksueeskirju ühtlustatud, viiks selline uurimine liikmesriikide erinevast regulatsioonist tuleneva faktilise ja õigusliku olukorra erisuste võrdlemiseni. Käesoleva hagi raames hageja esitatud andmetest nähtub, et liikmesriikide vahel on eelkõige investeeringute maksubaasi ja maksumäära osas lahknevusi.

82 Seega oli komisjonil õigus, kui ta uuris ZRFG §-s 3 ette nähtud meetmetest tulenevat eelist vaid Saksa üldise maksurežiimiga võrreldes.

83 Vastupidi sellele, mida väidab hageja, ei kohusta ühenduse kohtupraktika komisjoni tõendama, et ettevõtjal tavaliselt lasuva maksukoormuse kergendamisel oleks samasugune mõju nagu subsiidiumil selle sõna täpses tähenduses.

84 Kuigi riigiabi mõiste hõlmab peale konkreetsete toetuste (nagu subsiidiumid) ka meetmeid, mis erineval viisil kergendavad ettevõtjal tavaliselt lasuvat maksukoormust ja mis seetõttu, ehkki tegemist ei ole otseses tähenduses subsiidiumidega, on samalaadsed ja samasuguse mõjuga (vt

eelkõige punktis 27 osundatud kohtuotsused De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. ülemamet, punkt 39, Banco Exterior de España, punkt 13, ja Ecotrade, punkt 34), ei ole kohtupraktika eesmärgiks subsidiidume selle sõna täpses tähenduses ja sellega samastatavaid muid meetmeid hierarhiseerida, vaid määratleda riigiabi mõiste ST artikli 4 punkti c tähenduses. Sellest määratlusest tuleneb, et kui on tõendatud, et riiklik meede kujutab endast ettevõtjal tavaliselt lasuva maksukoormuse kergendamist, tuleb see meede kvalifitseerida riigiabiks ning sellise kvalifikatsiooni tõttu on tal samasugune mõju nagu subsidiumil selle sõna täpses tähenduses. Järelikult ei ole erinevalt hageja ettepanekust vaja esitada mingeid täiendavaid tõendeid.

85 Seega tuleb esimese väite kolmas osa tagasi lükata.

Väite neljas osa, mis käsitleb komisjoni väidetavat kohustust tõendada, et ZRFG §-s 3 ette nähtud meetmetel on samasugune mõju konkurentsile nagu klassikalisel subsidiumil

– Poolte argumendid

86 Hageja väitis, et vaidlustatud otsuses ei sisaldu mingit hinnangut mõjule, mida komisjoni kritiseeritud meetmed oleksid avaldanud konkurentsile, ehkki punktis 27 osundatud Ecotrade'i otsuse punktist 34 tuleneb, et komisjon saab ST artikli 4 punkti c mõistes abi kvalifitseerida ettevõtja maksukoormust vähendavateks riiklikeks meetmeteks vaid siis, kui ta on eelnevalt tuvastanud, et nendel meetmetel on konkurentsile samasugune mõju nagu klassikalisel subsidiumil.

87 Kostja leidis kõigepealt, et riigiabi kontrollimine on piiratud ülesanne, sest selle eesmärk ei ole kaotada kõik konkurentsimoonutused ühisturul, vaid üksnes keelata teatavad riiklikud meetmed, nagu riigiabi andmine. Veel märkis kostja, et riigiabi mõiste on üldisem kui subsidiumi mõiste, sest see hõlmab ka meetmeid, mis nende laadi või mõju poolest on otseste subsidiumidega võrdväärsed. Tema arvates järeldub sellest, et kvalifitseerides meetmed abiks ST artikli 4 punkti c mõttes ei ole vaja eelnevalt tõendada, et kõnealustel meetmetel on samasugune mõju konkurentsile nagu klassikalistel subsidiumidel. Peale selle, riigiabi valdkonda käsitlevad sätted, nimelt EÜ artikli 87 lõige 1 ja ST artikli 4 punkt c, ei tee mingit vahet riigiabil, mis on klassikalises tähenduses subsidium, ja riigiabil, mis seda ei ole. Punktis 27 osundatud Ecotrade'i otsuse kohta, mis käsitleb erinevust ühelt poole rangelt võttes subsidiumide, s.o otseste rahaeraldiste, ja teiselt poolt muude abivormide vahel, nagu loobumine tavaliselt sissenõutavast maksutulust, märkis kostja, et see vahetegemine ei ole käesolevas asjas vaadeldavate meetmete hindamisel üldse asjakohane ega mõjuta nende selektiivsuse kontrollimist mingil viisil.

– Esimese Astme Kohtu hinnang

88 Oma esimese väite neljandas osas heidab hageja esiteks komisjonile ette, et see ei kontrollinud, kas ettevõtja tavalise maksukoormuse kergendamisel oli samasugune mõju kui klassikalisel subsidiumil. Teiseks leiab hageja, et punktis 27 osundatud Ecotrade'i otsusest tuleneb, et komisjon oleks pidanud tõendama ZRFG §-s 3 ette nähtud meetmete mõju konkurentsile.

89 Esimese etteheite osas leiab Esimese Astme Kohus samasugusel motiivil nagu käesoleva otsuse punktis 84, et komisjon ei ole kohustatud kontrollima, kas ettevõtjal tavaliselt lasuva maksukoormuse kergendamisel on samasugune mõju kui subsidiumil selle sõna täpses tähenduses. Seetõttu tuleb kõnealune etteheide tagasi lükata.

90 Teise etteheite kohta, mis käsitleb vajadust tõendada ZRFG §-s 3 ette nähtud meetmete mõju konkurentsile, järeldub väljakujunenud kohtupraktikast, et ST artikli 4 punkti c alusel

peetakse riigiabi ühisturuga kokkusobimatuks, ilma et oleks vaja tuvastada või isegi uurida, kas tegelikult on kahjustatud konkurentsitingimusi või esineb selle oht (Esimese Astme Kohtu 12. mai 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-164/96–T-167/96, T-122/97 ja T-130/97: Moccia Irme jt v. komisjon, EKL 1999, lk II-1477, punkt 82, ja 16. detsembri 1999. aasta otsus kohtuasjas T-158/96: Acciaierie di Bolzano v. komisjon, EKL 1999, lk II-3927, punkt 113).

91 Järelikult ei ole ST artikli 4 punkti c kohaldamiseks tingimata vaja, et abimeede mõjutaks liikmesriikidevahelist kaubandust või konkurentsi (Euroopa Kohtu 21. juuni 2001. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-280/99 P – C-282/99 P: Moccia Irme jt v. komisjon, EKL 2001, lk I-4717, punktid 32 ja 33, ning punktis 62 osundatud otsus Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komisjon, punkt 102).

92 Peale selle, vastupidi hageja seisukohale ei käsitle punktis 27 osundatud Ecotrade'i otsuse punkt 34 riigiabiks kvalifitseerida võidava meetme mõju konkurentsile, vaid piirdub käesoleva otsuse punktis 84 osundatud riigiabi mõistet käsitleva kohtupraktika meenutamisega.

93 Vastupidi hageja väidetele ei pidanud komisjon kontrollima, kas ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeedmed mõjutavad konkurentsi, selleks et kvalifitseerida neid ST artikli 4 punkti c mõistes riigiabiks.

94 Seega tuleb esimese väite neljas osa ja esimene väide tervikuna tagasi lükata.

Teine väide, mis käsitleb ST artikli 4 punkti c ja EÜ artikli 67 väära tõlgendamist

Poolte argumendid

95 Hageja leidis, et ESTÜ asutamislepinguga loodud „osalise integratsiooni” tõttu peab ST artikli 4 punkt c silmas vaid söe- ja terasesektori ettevõtjatele antavat eriabi. Järelikult „üldine abi”, s.o käesoleva kohtuasja puhul abisüsteemid, millest saavad kasu mitte üksnes söe- ja terasesektori ettevõtjad, vaid kõigi majandussektorite ettevõtjad, ei kuulu ST artikli 4 punktis c sätestatud keelu alla. Hageja oli seisukohal, et Euroopa Kohtu praktikast ja komisjoni halduspraktikast tulenevalt on üldist abi ette nägevad liikmesriikide abisüsteemid allutatud üksnes kooskõlastatud kontrollile, mida reguleerivad EÜ asutamislepingu riigiabisätted ja ST artikkel 67.

96 Seetõttu leidis hageja, et vaidlustatud otsus põhineb ST artikli 4 punkti c reguleerimisala laiendamisel, mis on vastuolus asutamislepinguga. Õiguspäraselt ei oleks selline laiendamine saanud muuta ST artikli 4 punkti c ja artikli 67 reguleerimisala. Hageja sõnutsi toimus kõnealune laiendamine teraseabikoodeksite vastuvõtmisel, millega komisjon alates 1986. aastast loobus eriabi ja üldise abi eristamisest.

97 Hageja leidis, et ST artikli 67 reguleerimisala ei piirdu liikmesriikide meetmetega, millel puudub riigiabi iseloom. Kõnealune säte on kohaldatav kõigile üldistele toetusmeetmetele, mida liikmesriigid on oma majandus- ja maksupoliitilise üldpädevuse raames vastu võtnud. Lähtudes eelkõige EÜ artiklist 305, ei oleks komisjon pidanud hilisemaid teraseabikoodekseid vastu võttes muutma ESTÜ asutamislepinguga ettenähtud integratsiooni osalisust.

98 Hageja oli seisukohal, et teatamiskohustus, millele komisjon vaidlustatud otsuse 67.–76. põhjenduses tugines, ei kehtinud, sest ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeedmed ei ole ST artikli 4 punkti c mõistes riigiabi. Kuid hageja arvates on ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeedmete näol tegemist „liikmesriigi meetmetega” ST artikli 67 lõike 1 mõistes, millest Saksamaa Liitvabariik pidanuks komisjonile teatama juhul, kui nende kohaldamisel oleks olnud „määrgatav mõju konkurentsitingimustele söe- ja terasetööstuses”. Hageja sõnutsi on küsimus nende tingimuste koosesinemisest käesolevas asjas tähtsusetu, sest Saksamaa Liitvabariik teatas ZRFG-st

komisjonile korduvalt EÜ artikli 88 lõike 2 alusel. Tähtsust ei ole ka asjaolul, et Saksamaa Liitvabariik haldusmenetluse käigus ST artiklile 67 ei tuginenud, nagu märkis komisjon vaidlustatud otsuse 66. põhjenduses, kuna hageja arvates on nimetatud artikkel imperatiivne säte, mis põhineb pädevuse jagamisel ühenduse ja liikmesriikide vahel vastavalt ESTÜ asutamislepinguga ettenähtud osalisele integratsioonile.

99 Menetlusse astuja ühines hageja argumentidega.

100 Kostja väitis vastu, et vahetegemine üldise abi ja eriabi vahel ei ole asjakohane, sest ESTÜ asutamisleping ei näe sellist vahetegemist ette. Kostja leidis, et kuigi ST artikkel 67 on kohaldatav liikmesriikide maksupoliitika paljudele tahkudele, ei kehti ta maksumeetmete suhtes, mis kuuluvad üksnes ST artikli 4 punkti c reguleerimisalasse. Selline piiritlemine näitab selgelt, et kohaldatava ESTÜ asutamislepingu sätte leidmisel on määravaks vaid abi laad.

101 Menetlusse astuja seisukohti käsitlevates märkustes väitis kostja veel, et ST artikli 4 punktis c sätestatud keelu rangus kaotaks oma tähenduse, kui seda sätet ei kohaldataks abisüsteemi suhtes, mis ei ole mõeldud ainult söe- ja terasesektorile. Kostja sõnutsi oleks liikmesriikidel lihtne vältida selle sätte kohaldamist, kasutades üldisi abisüsteeme, millest nende tingimuste tõttu saaks kasu mitte eranditult, kuid siiski peamiselt söe- ja terasesektor.

102 Viimasena väitis kostja, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei saa ST artiklis 67 ettenähtud meetmed olla need, mida ST artikli 4 punkt c kuulutab nende vormist olenemata söe ja terase ühisturuga kokkusobimatuks ning kaotatuks ja keelatuks. Kostja arvates on ST artikli 67 lõige 2 erisäte, mille kohaldamisel tuleb järgida selles ettenähtud tingimusi. Sellega seoses on vaid komisjonil ainupädevus lubada finantsabi andmist ST artikli 67 lõike 2 esimeses taandes ettenähtud tingimustel või anda selleks oma nõusolek ST artiklite 54–56 rangeid nõudeid järgides. Kostja sõnutsi on ST artikli 4 punkt c, millega abi keelatakse, igal juhul üldsäte ning ST artikli 67 lõike 2 esimene taane, mis võimaldab teatud juhtudel abi lubada, on erand.

Esimese Astme Kohtu hinnang

103 Kõigepealt tuleb märkida, et ST artikli 80 kohaselt kehtib ESTÜ asutamisleping vaid nende ettevõtjate suhtes, kes tegelevad tootmistegevusega söe- ja terasesektoris.

104 Järelikult kehtib ST artikli 4 punktis c sätestatud keeld ettevõtja suhtes vaid niivõrd, kui võrd see ettevõtja kõnealuse tootmistegevusega tegeleb (vt selle kohta Euroopa Kohtu 17. detsembri 1959. aasta otsus kohtuasjas 14/59: Société des fonderies de Pont-à-Mousson v. ülemamet, EKL 1959, lk 445, 467 ja 468, ning 28. jaanuari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-334/99: Saksamaa v. komisjon, EKL 2003, lk I-1139, punkt 78).

105 Nagu on märkinud komisjon vaidlustatud otsuse 13. põhjenduses, on käesolevas asjas hageja ST artikli 80 mõistes ettevõtja.

106 Võttes arvesse esimesele väitele antud hinnangut, leiab Esimese Astme Kohus, et käesoleva väite kontrollimisel tuleb piirduda tuvastamisega, kas komisjonil oli õigus, kui ta vaidlustatud otsuses leidis, et ST artikli 4 punkt c on kohaldatav abi suhtes, mis ei ole söe- ja terasesektorile eriomane.

107 ST artikli 4 punkti c alusel on ESTÜ asutamislepingus ettenähtud tingimustel keelatud riikide antavad subsiidiumid või abi mis tahes vormis.

108 Selle sätte eesmärk on kaotada ja keelata teatavad liikmesriikide meetmed valdkonnas, mille ESTÜ asutamisleping annab ühenduse pädevusse (vt selle kohta punktis 27 osundatud otsus: De

Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. ülemamet, punkt 47).

109 Tuleb märkida, et ST artikli 4 punkt c ei erista individuaalset abi abisüsteemidest ega söe- ja terasesektorile eriomaseid abisüsteeme üldistest abisüsteemidest. Peale selle on kõnealuses sättes ette nähtud riigiabi keeld sõnastatud rangelt (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 9. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas T-110/98: RJB Mining v. komisjon, EKL 1999, lk. II-2585, punkt 76).

110 ST artikli 67 eesmärk on ära hoida konkurentsimoonutusi, mida liikmesriikide pädevuse teostamine paratamatult kaasa toob (punktis 27 osundatud otsus De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. ülemamet, lk 47, ja Esimese Astme Kohtu 5. juuni 2001. aasta otsus kohtuasjas T 6/99: ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi v. komisjon, EKL 2001, lk II-1523, punkt 83). Seega piirdub ST artikkel 67 vaid kaitsemeetmete sätestamisega, mida ühendus võib võtta liikmesriigi meetme puhul, millel on küll märgatav mõju konkurentsitingimustele söe- ja terasetööstuses, kuid mis vahetult ja otseselt kõnealust tööstust ei puuduta (Euroopa Kohtu 10. mai 1960. aasta otsus kohtuasjades 27/58–29/58: Hauts fourneaux et fonderies de Givors jt v. ülemamet, EKL 1960, lk 503, 526).

111 Järelikult on ühenduse kohus otsustanud, et ST artikli 4 punkt c ja artikkel 67 käsitlevad erinevaid valdkondi (punktis 27 osundatud otsus De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. ülemamet, lk 47, ja Euroopa Kohtu 20. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-390/98: Banks, EKL 2001, lk I-6117, punkt 88) ning artikkel 67 ei ole riigiabi valdkonnas asjakohane (punktis 62 osundatud otsus Forges de Clabecq v. komisjon, punkt 141).

112 On tõsi, et 1970. aastate algusest kuni ajani, kui võeti vastu komisjoni 7. augusti 1981. aasta otsus nr 2320/81/ESTÜ, millega kehtestati teine teraseabikoodeks ehk ühenduse eeskirjad terasetööstusele antava riigiabi kohta (EÜT L 228, lk 14), oli komisjon seisukohal, et ST artikli 4 punkt c on kohaldatav üksnes teraseettevõtjatele antava eriabi suhtes – s.o abi suhtes, millest saavad kasu ainult või peamiselt teraseettevõtjad – ning üldiste ja regionaalsete abisüsteemide terasetööstusele kohaldamist kontrollib komisjon nii ST artikli 67 kui ka EÜ artiklite 87 ja 88 alusel.

113 Selle seisukoha tingis vajadus vältida ST artikli 4 punktis c sätestatud rangest keelust tuleneda võivaid konkurentsimoonutusi, mis kahjustaksid söe- ja terasesektoris tegutsevaid ettevõtjaid, kui samal ajal antaks riigiabi asjaomase riigi teistele tööstussektoritele, ning vajadus leida lahendus terasesektorit sügavalt mõjutavatele majandus- ja finantsprobleemidele. Terasesektoris vajaliku ümberstruktureerimise jaoks, milleks „peaaegu kõikidel teraseettevõtjatel napib finantsvahendeid” ning ka ühenduse käsutuses ei ole selle olukorra lahendamiseks piisavalt vahendid, kehtestas komisjon nõukogu ühehäälsel heakskiidul süsteemi liikmesriikide terasetööstusele antava abi kontrollimiseks ja ühenduse pädevusse viimiseks; ühenduse nõuetele vastavuse tagamiseks tuleb kõnealuse abi andmisel järgida ühenduse sellealaseid suuniseid (esimese teraseabikoodeksi 1. põhjendus). Siiski nähti ette, et esimene teraseabikoodeks piirdub eriabiga, sest üldiste regionaalabisüsteemide kohaldamist terasesektorile kontrollib komisjon ST artikli 67 ning EÜ asutamislepingute artiklite 87 ja 88 alusel.

114 Kuid sellise teraseettevõtjaid soodustava lähenemisviisi omaksvõtt ei tähenda, et komisjon oleks riigiabi kontrollimisel loobunud võimalusest otsustada, et teraseettevõtjate vajaliku ümberstruktureerimise tõttu ja riigiabi järkjärgulise kaotamise vajaduse tõttu peab ST artikli 4 punktis c sätestatud keeld põhimõtteliselt taas leidma täit rakendamist, kui komisjon ei leia, et terasesektorile eriomane või üldine abi on „ühenduse nõuetele vastav” abi ja seega ühisturuga kokkusobiv. Selliselt tuleb tõlgendada teist teraseabikoodeksit ja sellele järgnevat teraseabikoodekseid, k.a kuues teraseabikoodeks, millele tugineb vaidlustatud otsus.

115 Kui alates teisest teraseabikoodeksist käsitlesid koodeksid „igasugust terasetööstusele

antavat abi [...] olenemata sellest, kas tegemist on üldise või eriabiga”, oli selle täpsustuse eesmärk lihtsalt taastada ST artikli 4 punkti c algne ulatus, sest nimetatud säte ei erista keelatud abi liike.

116 Nagu Esimese Astme Kohus on käesolevas asjas hageja esimese väite kontrollimise käigus sedastanud, kujutavad hagejat soodustavad ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeedmed endast riigiabi ja järelikult kuuluvad need ST artikli 4 punkti c reguleerimisalasse.

117 Seega, hoolimata selgusetusest, mida käesolevas asjas võib tekitada komisjoni tõlgenduse muutumine – seda asjaolu kontrollitakse edaspidi hageja seitsmenda väite hindamise käigus –, oli komisjonil õigus, kui ta vaidlustatud otsuse 66. põhjenduses märkis, et kohaldada tuleb ST artikli 4 punkti c, mitte artiklit 67.

118 Järelikult tuleb teine väide, mille järgi on ST artikli 4 punkti c ja ST artiklit 67 vääralt tõlgendatud, tagasi lükata.

Kolmas väide, mis käsitleb ST artikli 95 kohaldamata jätmist

Poolte argumendid

119 Hageja leidis, et juhul, kui Esimese Astme Kohus ei nõustu ST artikli 67 väära tõlgendamist käsitleva väitega, tuleks otsustada, et komisjon tegi vea, kui ta omal algatusel ei kontrollinud, kas ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeedmeid saab kuulutada ühisturuga kokku sobivaks, pidades silmas kõiki ESTÜ asutamislepingu eesmärke (ST artiklid 2–4). Oma repliigis täpsustas hageja, et komisjonil puudub igasugune kaalutusõigus otsustada küsimust, kas ta peaks teostama kontrolli ST artikli 95 alusel. Komisjoni kaalutusõigus piirdub ST artiklis 95 mainitud artiklite 2, 3 ja 4 tõlgendamise ja kohaldamisega.

120 Hageja ei nõustunud vaidlustatud otsuse 123. põhjenduses esitatud komisjoni väitega, et Esimese Astme Kohtu otsus Irish Steel'i kohtuasjas (Esimese Astme Kohtu 7. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas T-106/96: Wirtschaftsvereinigung Stahl v. komisjon, EKL 1999, lk II-2155) keelab tal ST artikli 95 alusel lubada abi, mis ei vasta teraseabikoodeksites kindlaksmääratud lubamiskriteeriumidele. Hageja arvates on Esimese Astme Kohus nimetatud otsuses sedastanud, et igas sellises koodeksis sätestatud keeld kehtib vaid koodeksis loetletud ja ühisturuga kokkusobivaks peetud abi puhul ning komisjon on kohustatud kõnealust koodeksit järgima vaid siis, kui ta hindab koodeksis ette nähtud abi vastavust ESTÜ asutamislepingule. Väljaspool seda eeldust ei ole hageja arvates teraseabikoodeks kohaldatav ega saa järelikult mõjutada ST artiklil 95 põhinevat komisjoni otsust. Kuna ZRFG §-s 3 ette nähtud eriamortisatsiooni eeskirjad ei vasta teraseabikoodeksites käsitletud abi määratlusele, leidis hageja, et ST artiklil 95 põhineva otsuse vastuvõtmine ei olnud välistatud.

121 Hageja lisas, et pidades silmas ESTÜ asutamislepingu eesmärke, mis on sõnastatud ST artiklites 2, 3 ja 4, on ZRFG § 3 ühisturuga kokkusobivuse tunnistamine vajalik piisavate stiimulite tagamiseks, et ettevõtjad arendaksid ja parandaksid (ST artikli 3 punkt d) piirialadel paiknevate ettevõtete tootmispotentsiaali, vältides tööjõu väljavoolu kõnealustest piirkondadest ja majanduslikku allakäiku (ST artikli 2 teine lõik). Hageja arvates on tegemist samasuguste poliitiliste kaalutlustega, mille tõttu Rooma lepingu autorid kuulutasid EÜ artikli 87 lõike 2 punktis c teatavatele piirialadele antava toetuse ühisturuga kokkusobivaks. Seetõttu tuleks ESTÜ asutamislepingu eesmärkide puhul võtta arvesse ka neid kaalutlusi. Käesolevas asjas komisjon seda ST artikliga 95 seoses ei teinud.

122 Menetlusse astuja leidis, et liikmesriigi poolt teatamata jätmine ST artikli 95 alusel ei ole piisav põhjus, et komisjon ei võiks või koguni ei saaks näidata selle artikli alusel üles initsiatiivi ja

tunnistada abi ühisturuga kokkusobivaks.

123 Menetlusse astuja lisas, et teraseabikoodeksid ei maini Saksamaa jagamisest tuleneva halvemuse korvamise erijuhtu. Terasabikoodeksite mittekohaldatavus tuleneb ka punktis 120 osundatud Irish Steel'i kohtuotsusest, mille järgi koodeksites ette nähtud kategooriatesse mitte kuuluva abi suhtes võib teha individuaalse erandi ST artikli 95 alusel. Menetlusse astuja oli seisukohal, et kuna kõnealuseid korvavaid meetmeid ei või mingil juhul samastada regionaalabiga teraseabikoodeksite mõttes, ei ole nimetatud koodeksid käesolevas asjas kohaldatavad ega takista seega komisjonil ST artikli 95 alusel otsuse tegemist.

124 Viimasena heitis menetlusse astuja komisjonile ette, et kasutades oma kaalutusõigust ST artikli 95 alusel on komisjon teinud ilmse kaalutusvea. See viga on tingitud asjaolust, et komisjon ei lähtunud teatavatele Saksamaa piirialadele kahju korvamiseks antud abi hindamisel mitte vääramatust jõust ehk Saksamaa jagamisest tingitud kahju spetsiifikast, vaid üksnes teraseabikoodeksite eeskirjadest, mis aga ei ole käesolevas asjas kohaldatavad. Igal juhul leidis menetlusse astuja, et kuna Saksamaa jagamisest tingitud halvemus on olukord, mida ESTÜ asutamisleping ei käsitle, oleks komisjon pidanud hindamise aluseks võtma EÜ artikli 87 lõike 2 punktis c loetletud kriteeriumid.

125 Kostja väitis vastu, et esiteks, isegi kui teraseabikoodeksite kohaldamisest olenemata tunnustaks ühenduse kohtupraktika võimalust võtta ST artikli 95 alusel vastu individuaalne otsus teraseabikoodeksites käsitlemata abikategooriate kohta, on sellise otsuse vastuvõtmine komisjoni kaalutusõigus. Siin ei saa olla küsimust komisjonil lasuvast kohustusest või koguni omal algatusel kontrollimise kohustusest. Seega on komisjonil õigus hinnata, kas teatavad asjaolud õigustavad ST artikli 95 kohaldamist konkreetset juhul. Sellega seoses viitas kostja vaidlustatud otsuse 124. põhjendusele, milles ta on märkinud, et ta on teostanud ST artikli 95 alusel kontrolli ja otsustanud mitte teha otsust kõnealuse artikli alusel.

126 Teiseks ei käsitle vaidlustatud otsus kostja arvates mitte ZRFG-d ennast, vaid eriamortisatsiooni kasutamist ja maksuvabade reservide moodustamist hageja poolt, s.o individuaalset abi. Seega ei ole ST artikli 95 alusel otsuse tegemise vajadust käsitleva küsimuse puhul oluline, kas ZRFG oli vajalik selleks, et tagada ettevõtjatele piisavate stiimulite olemasolu, et nad arendaksid ja parandaksid piirialadel paiknevate ettevõtete tootmispotentsiaali, ning jälgida, et neil aladel ei toimuks püsivat töökohtade vähenemist. Kostja arvates oleks olnud vaja tõendada, et eriamortisatsioon ja maksuvabad reservid olid teatavate ESTÜ asutamislepinguga seonduvate investeeringute realiseerimiseks hädavajalikud, mida hageja aga ei teinud.

127 Oma märkustes menetlusse astuja seisukoha kohta toonitas kostja veel, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei ole ST artikli 95 esimesel lõigul muud eesmärki kui teha spetsiaalne erand ESTÜ asutamislepingust, et võimaldada komisjonil lahendada ettenägematuid olukordi. Komisjon ei saa lubada sellise riigiabi andmist, mis ei ole ESTÜ asutamislepingu eesmärkide saavutamiseks hädavajalik ja millega võivad kaasneda konkurentsimoonutused.

Esimese Astme Kohtu hinnang

– Esialgsed sedastused

128 Tuleb märkida, et ST artikkel 95 volitab komisjoni nõukogu ühehäälsel heakskiidul ja pärast ESTÜ nõuandekomiteega konsulteerimist võtma vastu otsuse või soovitusel kõigil asutamislepingus käsitlemata juhtudel, mil selline otsus või soovitus on vajalik, et saavutada ST artikli 5 kohaselt sõe ja terase ühisturul mõnda ühenduse eesmärki, mis on määratletud ST artiklites 2, 3 ja 4.

129 ESTÜ asutamislepingu süsteemis ei ole ST artikli 4 punktiga c vastuolus, kui komisjon erandkorras lubab ettenägematute olukordade lahendamiseks kavandatavat liikmesriikide abi, mis on kooskõlas asutamislepingu eesmärkidega, tuginedes ST artikli 95 esimesele ja teisele lõigule (Esimese Astme Kohtu 24. oktoobri 1977. aasta otsus kohtuasjas T-239/94: EISA v. komisjon, EKL 1977, lk II-1839, punkt 63).

130 Riigiabi valdkonnas on komisjon kasutanud ST artikli 95 esimest ja teist lõiku erinevalt. Ühelt poolt on ta vastu võtnud üldotsuseid, s.o teraseabikoodekseid, millega teatavate abikategooriate puhul tehakse üldine erand riigiabikeelust. Teiselt poolt on ta vastu võtnud üksikotsuseid, mis erandjuhul lubavad konkreetset abi.

131 Seega ei keela ST artikli 4 punkt c komisjonil lubada riigiabi teraseabikoodeksites spetsiaalselt ette nähtud kategooriatena või neisse kategooriatesse mitte kuuluva riigiabi puhul vahetult ST artikli 95 esimese ja teise lõigu alusel (vt selle kohta punktis 129 osundatud kohtuotsus EISA v. komisjon, punktid 70–72; punktis 62 osundatud kohtuotsus Forges de Clabecq v. komisjon, punkt 79, ja punktis 28 osundatud kohtuotsus DSG v. komisjon, punkt 204).

132 Käesolevas asjas loobus komisjon ST artikli 95 kohaldamisest järgmistel vaidlustatud otsuses esitatud motiividel:

„(121) Kõigepealt märgib komisjon, et käesolevas asjas ei ole Saksamaa talle esitanud ametlikku taotlust algatada ST artiklis 95 ette nähtud menetlus.

(122) ESTÜ asutamislepinguga loodud riigiabisüsteem võimaldab komisjonil teatud tingimustel ja ST artiklis 95 ette nähtud menetlust järgides lubada riigiabi andmist kõigil asutamislepingus käsitlemata juhtudel, mil selline otsus näib vajalik, et saavutada ST artikli 5 kohaselt sõe ja terase ühisturul mõnda ühenduse eesmärki, mis on määratletud ST artiklites 2, 3 ja 4.

(123) Vastavalt Esimese Astme Kohtu 7. juuli 1999. aasta otsusele kohtuasjas T-106/96: Wirtschaftsvereinigung Stahl v. komisjon, EKL 1999, lk II 2155, ei ole teatamata jätmine piisav põhjus, et komisjon ei võiks või koguni ei saaks näidata [ST] artikli 95 alusel üles initsiatiivi ja vajaduse korral tunnistada abi ühisturuga kokkusobivaks. Kuid nimetatud otsuse punkt 42 täpsustab, et komisjonile on [teraseabikoodeksiga] kehtestatud üleüldine süsteem siduv, kui ta hindab selles koodeksis käsitletud abi ühisturuga kokkusobivust asutamislepingu seisukohalt. Seega ei saa ta lubada riigiabi andmist üksikotsusega, mis oleks vastuolus kõnealuse koodeksiga kehtestatud üldreeglitega. 1986. aastast [kehtinud teraseabikoodeksiga] olid regionaalsed investeeringutoetused lubatud vaid täpselt piiritletud aladel, mis ei hõlmanud paiku, kus tehti eriamortisatsiooni ja maksuvabade reservide kaudu toetatavad investeeringud. Seega leiab komisjon, et käesolevas asjas ei ole [ST] artikkel 95 kohaldatav.

(124) Peale selle, oma kaalutusõigust kasutades võtab komisjon seisukoha, et menetletavas asjas ei ole tegemist asutamislepingus käsitlemata juhuga, mille puhul võiks olla vajalik konkreetne otsus, et saavutada mõnda [ST] artiklites 2, 3 ja 4 määratletud ühenduse eesmärki. Näiteks ei ole antud abi eesmärk tagada Saksamaa terasetööstusele terve ja majanduslikult elujõuline struktuur. Ka ei ole Saksamaa kordagi maininud võimalikku asjaomase kontserni tootmisvõimsuse vähendamise kava, mis oleks otseselt seotud eriamortisatsiooni ja maksuvabade reservide võimaldamisega. Seetõttu ei oleks käesolevas asjas abi lubamine [ST] artikli 95 alusel õigustatud.

(125) Peale selle, pidades silmas terasetööstuse majanduslikku ja finantsolukorda 1990. aastate alguses ja [ST] artikli 95 alusel tehtud üksikotsuseid, millega lubati anda ümberstruktureerimisabi mitmetele ettevõtjale, märkisid nõukogu ja komisjon nõukogu 17. detsembri 1993. aasta protokollis

kantud ühisavalduses, et „piiramata liikmesriikide õigust taotleda otsust [ST] artikli 95 alusel ning kooskõlas nõukogu 25. veebruari 1993. aasta järeldestega deklareerib nõukogu, et ta on kindlalt otsustanud vältida üksikettevõtjatele antava abi puhul edaspidiseid erandeid artikli 95 alusel.”

133 Nendest põhjendustest nähtub, et komisjon on ST artikli 95 kohaldamisest loobumisel tuginenud esiteks punktis 120 osundatud kohtuotsuse (Wirtschaftsvereinigung Stahl v. komisjon) punktile 42, mille järgi võib komisjon teraseabikoodeksis käsitletud riigiabi lubada ST artikli 95 alusel vaid siis, kui selline üksikluba ei ole kõnealuse koodeksiga kehtestatud üldreeglitega vastuolus (vaidlustatud otsuse 123. põhjendus). Teiseks tuleneb vaidlustatud otsuse 124. põhjendusest, et komisjon on käesolevas asjas leidnud, et ei esine kõiki ST artikli 95 kohaldamise tingimusi.

134 Seega erinevalt hageja väidetust ei ole komisjon keeldunud kontrollimast, kas ST artikkel 95 võiks olla käesolevas asjas kohaldatav. On tõsiasi, et komisjon, hoolimata sellest, et Saksamaa Liitvabariik ei taotlenud ST artikli 95 kohaldamist, kontrollis vaidlustatud otsuse 124. põhjenduses, kas nimetatud säte võiks olla kohaldatav. Komisjon leidis aga, et käesolevas asjas puuduvad selle sätte rakendamiseks vajalikud tingimused. Neil asjaoludel ei ole vaja võtta seisukohta hageja etteheite osas, mis käsitleb punktis 120 osundatud kohtuotsuse (Wirtschaftsvereinigung Stahl v. komisjon) väära tõlgendamist komisjoni poolt, kuna hoolimata sellisest tõlgendusest pidas komisjon vaidlustatud otsuse punktis 124 siiski vajalikuks kontrollida, kas käesolevas asjas esinevad kõik ST artikli 95 kohaldamise tingimused.

135 Neid täpsustusi tuleb silmas pidada, kontrollides, kas see oli komisjoni kaalutlusviga – nagu väidab hageja –, et komisjon keeldus ST artikli 4 punktis c sätestatud riigiabi keelu suhtes kohaldamast ST artikli 95 erandit.

– Väidetav kaalutlusviga ST artikli 95 kohaldamisest keeldumisel

136 Kõigepealt tuleb märkida, et komisjonil on ST artikli 95 alusel tõepoolest kaalutlusõigus otsustada, kas abi on asutamislepingu eesmärkide saavutamiseks vajalik (vt selle kohta punktis 129 osundatud Esimese Astme Kohtu otsus EISA v. komisjon, punkt 72; 7. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas T-89/96: British Steel v. komisjon, EKL 1999, lk II-2089, punkt 47, ja punktis 120 osundatud otsus Wirtschaftsvereinigung Stahl v. komisjon, punkt 43).

137 Seetõttu peab seaduslikkuse kontroll selles valdkonnas piirduma kontrollimisega, kas komisjon ei ole ületanud oma kaalutlusõiguse piire faktide moonutamisega või asjaolude ilmselt väära hindamisega või võimu kuritarvitamisega või menetlusnõuete rikkumisega (vt eelkõige punktis 120 osundatud kohtuotsus Wirtschaftsvereinigung Stahl v. komisjon, punkt 63).

138 Selleks et tuvastada komisjoni ilmne viga asjaolude hindamisel, mis õigustaks vaidlustatud otsuse tühistamist, peavad hageja esitatud tõendid olema piisavad, et kõnealuses otsuses asjaoludele antud hinnang muutuks ebausutavaks (Esimese Astme Kohtu 12. detsembri 1996. aasta otsus kohtuasjas T-380/94: AIUFFASS ja AKT v. komisjon, EKL 1996, lk II-2169, punkt 59).

139 Sellega seoses tuleb meenutada, et hageja on piirdunud märkimisega, et silmas pidades ESTÜ asutamislepingu eesmärke, mis on sõnastatud ST artiklites 2, 3 ja 4, oleks ZRFG § 3 tunnistamist asutamislepinguga kokkusobivaks olnud vaja piisavate stiimulite tagamiseks, et ettevõtjad arendaksid ja parandaksid (ST artikli 3 punkt d) oma piirialadel paiknevate ettevõtete tootmispotentsiaali, ning vältimaks tööjõu väljavoolu kõnealusest piirkonnast ja selle majanduslikku allakäiku (ST artikli 2 teine lõik). Seesugust üldist väidet ei saa pidada piisavaks, et komisjoni antud hinnang muutuks ebausutavaks.

140 Lisaks tuleb sedastada, et hageja ei too esile ühtegi asjaolu, mis võimaldaks tõendada, et

eriamortisatsiooni ja maksuvabade reservide kujul talle antud investeeringutoetus olnuks ESTÜ asutamislepingu eesmärkide saavutamiseks hädavajalik.

141 Hageja lihtsat viitamist Saksmaa Liitvabariigi 14. jaanuari 2000. aasta teatisele, et EÜ artikli 87 lõike 2 alusel ühisturuga kokkusobivaks tunnistatud riigiabi vastab ilmselgelt ka ST artiklites 2 ja 3 sõnastatud eesmärkidele, ei saa pidada kõnealuse abi hädavajalikkuse tõendamiseks ST artikli 95 mõttes. Piisab, kui täpsustada, et esiteks ei ole EÜ artikli 87 lõige 2 ESTÜ asutamislepingu raames kohaldatav, ning teiseks, et abi vajalikkuse hindamine ST artikli 95 alusel peab toimuma ESTÜ asutamislepingu enda eesmärke silmas pidades, mille hulka ei kuulu EÜ artikli 87 lõike 2 kohaselt ühisturuga kokkusobivaks tunnistatud abi.

142 Igal juhul leiab Esimese Astme Kohus, et komisjon ei ole teinud ilmset kaalutlusviga, kui ta ST artikli 95 kohaldamise välistamiseks vaidlustatud otsuse 124. põhjenduses märkis, et Saksamaa Liitvabariik ei ole kordagi maininud võimalikku Salzgitteri kontserni tootmisvõimsuse vähendamise kava, mis oleks otseselt seotud antud abiga.

143 Ülemäära suure tootmisvõimsusega sektoris nagu terasesektor võib tootmisvõimsuse vähendamine tõepoolest olla vajalik asutamislepingu eesmärkide saavutamiseks abi raames, mille kohta võidakse teha üksikotsus ST artikli 95 alusel. Tootmisvõimsuse vähendamine võib kaasa aidata tingimuste säilitamisele, mis stimuleeriks ettevõtjaid arendama ja parandama oma tootmispotentsiaali (ST artikli 3 punkt d) või moderniseerima toodangut (ST artikli 3 punkt g). Peale selle, terasesektori ülemääraste tootmisvõimsuste puhul välistaks kõnealuse kriteeriumi kasutamine selliste majanduslikult ebakindlate algatuste soodustamise, mis vaid suurendaksid asjaomasel turul valitsevat tasakaalustamatust ega pakuks lõppkokkuvõttes asjaomaste piirkondade ja ettevõtjate probleemidele tõhusat ja püsivat lahendust.

144 Võttes arvesse asutamislepingus sätestatud eesmärkide mitmekesisust ja komisjonile nende erinevate eesmärkide pidevaks kooskõlastamiseks antud tegevusvabadust, et oma kaalutlusõigust kasutades jõuda ühiseid huve rahuldavale tulemusele (vt selle kohta eelkõige punktis 120 osundatud kohtuotsus *Wirtschaftsvereinigung Stahl v. komisjon*, punkt 65, ja teised osundatud kohtuotsused), ei kujuta käesolevas asjas komisjoni kasutatud tootmisvõimsuse vähendamise kriteerium endast ilmset kaalutlusviga ST artikli 95 kohaldatavuse kontrollimisel.

145 Kuna komisjon ei saanud isegi kaaluda võimalust, et kõnealused investeeringutoetused võinuks vähendada hageja tootmisvõimsust, sest Saksamaa Liitvabariik ei informeerinud teda tootmisvõimsuste vähendamise kavast, ei saanud komisjon otsustada, et kõnealune abi aitaks kaasa asutamislepingu eesmärkide saavutamisele.

146 Järelikult tuleb kolmas väide tervikuna tagasi lükata.

147 Eelnevast järeldub, et komisjonil oli õigus otsustada, et ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeedmed, millest hageja sai kasu, on ühisturuga kokkusobimatu riigiabi. Esimese Astme Kohus leiab, et nüüd on vaja kontrollida hageja seitsmendat väidet, mis käsitleb õiguskindluse põhimõtte rikkumist sellega, et komisjon käskis Saksamaa Liitvabariigil nõuda hagejalt ühisturuga kokkusobimatu abi tagastamist.

Seitsmes väide, mis käsitleb õiguskindluse põhimõtte rikkumist

Poolte argumendid

148 Kõigepealt märkis hageja, et vaidlustatud otsuse 81. põhjenduses näib komisjon kaitsvat seisukohta, et erinevalt EÜ asutamislepingus sätestatust on ESTÜ asutamislepingu raames üldiselt välistatud abi tagastamise nõude aegumine, sest see „oleks vastuolus ESTÜ

asutamislepingu aluspõhimõttega” – riigiabi täieliku keelamisega. Hageja arvates tekitab selline argument erinevuse ESTÜ asutamislepingust tuleneva ja EÜ asutamislepingust tuleneva riigiabiõiguse vahel, mida aga tegelikult kõnealuste asutamislepingute mõttes ja sättes ning komisjoni praktikas ei ole. Keelu väidetav absoluutsus ei välista õiguskindluse põhimõtte järgimist ega aegumistähtaaja tunnustamist.

149 Hageja arvates võib seega ka ESTÜ asutamislepingu reguleerimisalas tugineda õiguskindluse põhimõttele. Pealegi on tegemist õiguse üldprintsipiga, mida tuleb kohaldada ka riigiabiõiguse valdkonnas ning mis ei ole komisjoni määrata.

150 Veel väitis hageja, et ühenduse õigusega ette nähtud riigiabi tagastamiskorralduse eesmärk on kõrvaldada õigusvastaselt saadud konkurentsieelised, mis on võimaldanud abi saanud ettevõtjal rakendada oma konkurentidest soodsamaid hindu. Hageja arvates ei ole komisjon käesolevas asjas teinud ühtegi otsustust selle kohta, milline oli ZRFG §-s 3 ette nähtud eriamortisatsiooni mõju konkrentsile.

151 Hageja leidis ka seda, et komisjoni pädevuse suhtes nõuda riigiabi tagastamist kehtib igal juhul kümneaastane aegumistähtaeg. Sellest tähtajast, mis on sätestatud nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ artikli [88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1), artiklis 15, oleks komisjon pidanud käesolevas asjas lähtuma, sest sellega on õiguskindluse põhimõtte ja vajadus taastada aus konkrents tasakaalustatud.

152 Lõpuks, vastates Esimese Astme Kohtu kirjalikele küsimustele, millega hagejal paluti oma teatavaid väiteid põhjendada ja täpsustada, teatas hageja, et ta on alates 1980/1981. aastast regulaarselt saatnud tegevusaruandeid ja raamatupidamise aastaaruandeid komisjonile, eelkõige selle talitustele, kes kõnealusel ajal vastutasid riigiabi kontrollimise ja ümberstruktureerimise eest terasesektoris 1980. aastatel loodud süsteemi raames, mis käsitles terasetööstuse tootmiskvootide kasutamist ja komisjoni seonduvaid meetmeid, et Euroopa terasetööstus ümber struktureerida. Hageja kordas neid väiteid Esimese Astme Kohtus.

153 Oma kirjalikes märkustes viitas menetlusse astuja punktis 90 osundatud kohtuotsuse (Acciaierie di Bolzano v. komisjon) punktile 69, milles Esimese Astme Kohus kinnitas, et kuna kohtuotsuses käsitletud otsuse vastuvõtmise ajal ei olnud kindlaks määratud mingit aegumistähtaega, ei pidanud komisjon otsuse vastuvõtmisel aegumist kohaldama. Sellest kohtuotsusest järeldub, et Esimese Astme Kohus oleks aegumise küsimuse lahendanud teisiti, kui vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajaks oleks määrus nr 659/1999 olnud juba jõustunud. Menetlusse astuja arvates on võimalik kohaldada ESTÜ asutamislepinguga hõlmatud valdkondadele täiendavalt EÜ asutamislepingut ja selle alusel vastu võetud teisese õiguse sätteid, seega saaks määruse nr 659/1999 täiendava kohaldamise ESTÜ reguleerimisalasse kuuluva riigiabi suhtes välistada vaid juhul, kui see oleks vastuolus ESTÜ asutamislepinguga, kuid käesolevas asjas see nii ei ole.

154 Kostja viitas vaidlustatud otsuse 80. põhjendusele ja Esimese Astme Kohtu 15. septembri 1998. aasta otsusele kohtuasjades T-126/96 ja T-127/96: BFM ja EFIM v. komisjon, EKL 1998, lk II-3437, punkt 67), mille kohaselt „peab õiguskindluse tagamiseks olema aegumistähtaeg põhimõtteliselt ühenduse seadusandja poolt varem kindlaks määratud”. Kostja märkis, et käesolevas asjas see nii ei olnud.

155 Määruse nr 659/1999 täiendava kohaldamise väite kohta märkis kostja, et nimetatud määrus puudutab vaid EÜ asutamislepingut ning selle reguleerimisala ei saa juriidilise tõlgendamise abil laiendada ESTÜ asutamislepingu valdkonnale. Selleks on volitatud vaid seadusandja. Punktis 90 osundatud kohtuotsus Acciaierie di Bolzano v. komisjon ei muuda midagi. Kui kõnealune määrus olekski olnud vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal jõus, on siiski vaieldamatu, et ESTÜ

asutamisleping ei näe aegumist ette, seega ei oleks määruuses sätestatud aegumistähtaeg olnud kohaldatav.

156 Ja lõpuks, vastuseks Esimese Astme Kohtu kirjalikele küsimustele märkis kostja, et sellel ei ole tähtsust, kas ta hageja edastatud aastaaruandeid arvestas või mitte, sest aruannete edastamine ei asenda teatamist riigiabimenetluse raames.

Esimese Astme Kohtu hinnang

157 Kõigepealt tuleb meenutada, et vaidlustatud otsuse 81. põhjenduses märkis komisjon järgmist:

„Vastavalt ESTÜ asutamislepingule on keelatud igasugune riigiabi, välja arvatud juhul, kui [ST] artikli 95 põhineva teraseabikoodeksiga on antud selleks eriluba. See olukord erineb põhimõtteliselt [EÜ] artikli 87 lõigetes 1 ja 3 käsitletud olukorrast, kus komisjonil on ulatuslik kaalutusõigus ja riigiabi ei ole keelatud mitte alati, vaid ainult siis, kui see ei sobi kokku ühisturuga. Määruses nr 659/1999 ette nähtud aegumissäte on vajalik õiguskindluse tagamiseks EÜ asutamislepingus käsitletud olukordades, kuid aegumisel puudub mõte ESTÜ sektoris, sest selles kehtib jätkuvalt absoluutne riigiabi keeld. ESTÜ asutamislepingus sätestatud keeld tagab õiguskindluse, sest ilma eriloata on igasugune riigiabi õigusvastane. Meetmete kontrollimise ajaline piiratus oleks selle ESTÜ asutamislepingu aluspõhimõttega vastuolus.”

158 Seda analüüsi kontrollimine ei kinnita.

159 On tõsi, et oma eesmärgi täitmiseks peab aegumistähtaeg olema varem kindlaks määratud. Aegumistähtaaja ja selle kohaldamise tingimuste kindlaksmääramine on ühenduse seadusandja pädevuses. ESTÜ asutamislepingu alusel antud riigiabi kontrollimiseks ei ole ühenduse seadusandja aegumistähtaega määranud (vt eelkõige punktis 62 osundatud kohtuotsus Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komisjon, punkt 139).

160 Samas tuleb meenutada, et õiguskindluse põhiolemus oma eri avaldumisvormides on mõeldud tagama ühenduse õigusega seotud olukordade ja õigussuhete ettenähtavust (Euroopa Kohtu 15. veebruari 1996. aasta otsus kohtuasjas C-63/93: Duff jt, EKL 1996, lk I-569, punkt 20, ja Esimese Astme Kohtu 19. märtsi 1997. aasta otsus kohtuasjas T-73/95: Oliveira v. komisjon, EKL 1997, lk II-381, punkt 29).

161 Vastupidiselt komisjoni seisukohale Esimese Astme Kohtus ei saa õiguskindluse põhimõtte rikkumist komisjoni poolt käesolevas asjas välistada ei aegumistähtaaja puudumise tõttu ega ka põhjusel, et Saksamaa Liitvabariik riigiabist eelnevalt ESTÜ asutamislepinguga ette nähtud korras ei teatanud.

162 Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et punktis 62 osundatud kohtuotsuse (Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komisjon) aluseks olnud asjas ei välistanud Euroopa Kohus võimalust sedastada, et komisjon on rikkunud õiguskindluse põhimõtet, ega võimalust vajaduse korral selle eest karistus määrata, kui komisjon on võtnud vastu riigiabi tagastamist nõudva otsuse, kusjuures puudub aegumistähtaeg ja riigiabist ei ole eelnevalt teatatud (punktis 62 osundatud kohtuotsus Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komisjon, punkt 140).

163 Veel tuleb märkida, et käesolevas asjas on õiguskindluse põhimõtte rikkumise tõstatanud hageja, kes on kõnealuse abi saaja. Kuuenda teraseabikoodeksiga sätestatud riigiabi kontrollimise süsteem ei pane abi saajale mingeid konkreetseid kohustusi. Esiteks on kuuenda teraseabikoodeksi artiklis 6 sätestatud kohustus – teatada riigiabi projektidest ja keeld neid enne seda ellu viia – suunatud liikmesriigile. Teiseks on liikmesriik otsuse adressaat, millega komisjon

tuvastas riigiabi ühisturuga kokkusobimatuse ja palus liikmesriigil see komisjoni määratud tähtaja jooksul lõpetada (vt analoogia põhjal EÜ asutamislepingut käsitlev Euroopa Kohtu 11. juuli 1996. aasta otsus kohtuasjas C-39/94: SFEI jt, EKL 1996, lk I-3547, punkt 73). Kuna ESTÜ asutamislepingu kohasel riigiabi kontrollimisel on liikmesriik ainus osapool, kellega komisjon kui institutsioon on kohustatud suhtlema (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 31. märtsi 1998. aasta otsus kohtuasjas T-129/96: Preussag Stahl v. komisjon, EKL 1998, lk I-3547, punkt 73), ei saa järelikult pidada hagejat vastutavaks kõnealusest abist eelnevalt teatamata jätmise eest.

164 Komisjoni argumendiga nõustumine tähendaks seda, et komisjoni pädevust nõuda riigiabi tagastamist oleks võimatu vaidlustada juhul, kui liikmesriik abist eelnevalt ei teatanud, kuigi teatamiskohustust ei rikkunud abisaaja.

165 On tõsi, et ühenduse kohus on välistanud võimaluse, et abi saajal võiks muidu kui ainult erandjuhul olla õiguspärane ootus riigiabi eelkontrolli korda rikkudes antud abi seaduslikkuse suhtes. Hoolsal ettevõtjal peaks tavaliselt olema võimalik kindlaks teha, kas nimetatud korda on järgitud (Euroopa Kohtu 20. septembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C 5/89: komisjon v. Saksamaa, EKL 1990, lk I-3437, punkt 14, ja 14. jaanuari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-169/95: Hispaania v. komisjon, EKL 1997, lk I-135, punkt 51; punktis 163 osundatud kohtuotsus Preussag Stahl v. komisjon, punkt 77; 29. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas T-55/99: CETM v. komisjon, EKL 2000, lk II-3207, punkt 121, ja punktis 110 osundatud kohtuotsus ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi v. komisjon, punkt 182).

166 Kuid hageja ei tugine riigiabi seaduslikkuse õiguspärasele ootusele, vaid õiguskindluse põhimõtte rikkumisele, mis ei ole piiratud abisaaja õiguspärase ootuse eelduseks olevate tingimustega.

167 Seega tuleb kontrollida, kas käesolevas asjas on komisjon toiminud õiguskindluse põhimõtte vastaselt.

168 Asjakohane on lähtuda olukorrast, mille tekitas komisjoni 4. augusti 1971. aasta otsus mitte vastustada ZRFG §-s 3 ette nähtud abisüsteemi kohaldamist.

169 Nagu on märgitud käesoleva otsuse punktis 67, kasutas komisjon kuni esimese teraseabikoodeksi kehtivuse lõppemiseni 31. detsembril 1981 vaidlustatud otsuses esitatust erinevat tõlgendust, mille kohaselt kontrollib terasesektorile üldise ja regionaalse abi andmist komisjon nii ST artikli 67 kui ka EÜ artiklite 87 ja 88 alusel, kuid mitte ST artikli 4 punkti c alusel.

170 Vastavalt sellele tõlgendusele oli kuni 31. detsembrini 1981 võimalik arvata, et üldisi ja regionaalseid abisüsteeme, mida komisjon ei ole vastustanud EÜ artiklite 87 ja 88 alusel – nagu see oli käesolevas asjas vastavalt komisjoni 4. augusti 1971. aasta otsusele ZRFG § 3 kohta –, võivad teraseettevõtjad seaduslikult kasutada.

171 Seevastu alates teise teraseabikoodeksi jõustumisest 1. jaanuaril 1982 ja sellele järgnevatel koodeksite jõustumisest kehtestas komisjon ühtse korra, et tagada igasuguse terasetööstusele antava abi ühetaoline kohtlemine ühe menetluse raames, mis hõlmaks nii eriabi (s.o abi, mida antakse abisüsteemide alusel, mille eesmärk või peamine mõju on teraseettevõtjate soodustamine) kui ka üldise abi, mille alla kuulub eelkõige üldise või regionaalse abisüsteemi alusel antud abi. Kõnealuse korra kehtestamine oli osa kriisiseisundis terasetööstuse vajaliku ümberstruktureerimise nimel tehtud pingutustest ja nägi ette riigiabi järkjärgulise kaotamise. Teine teraseabikoodeks ei käsitlenud siiski küsimust, milliseid tagajärgi toob see uus kord kaasa üldistele või regionaalsetele abisüsteemidele, mida varem lubati.

172 1. jaanuarist 1986 kuni 31. detsembrini 1988 kehtinud kolmanda teraseabikoodeksi

(komisjoni 27. novembri 1985. aasta otsus nr 3484/85/ESTÜ, millega kehtestati ühenduse eeskirjad terasetööstusele antava eriabi kohta (EÜT L 340, lk 1)) artiklis 6 täpsustas komisjon, et talle tuleb piisavalt aegsasti teatada, nii et ta jõuaks esitada oma seisukoha, kõigist „kavadest” kohaldada terasesektorile abisüsteeme, mille kohta ta on juba võtnud seisukoha EÜ asutamislepingu alusel. Komisjonile pidi abikavadest teatama koodeksi artikli 6 kohaselt hiljemalt 30. juunil 1988.

173 Kolmanda teraseabikoodeksi vastuvõtmist võib vähemalt alates selle vastuvõtmise ajast käsitada kui komisjoni varjatud taganemist oma vastustamisest loobumist käsitlevast 1971. aasta otsusest ESTÜ reguleerimisalasse kuuluvate ettevõtjate puhul, seega ka hageja puhul. Peale selle ei olnud selge, kas ZRFG § 3 hilisem hageja kasuks kohaldamine allus kolmanda teraseabikoodeksi artiklis 6 ette nähtud kohustusele „kavadest” teatada. Kuna hagejale oli korra juba võimaldatud kasutada ZRFG §-st 3 tulenevat soodustust, jätkas ta kasu saamist nimetatud paragrahvi – mille tingimustele ta vastas – kohaldamisest.

174 Seega iseloomustavad teise ja kolmanda teraseabikoodeksi vastuvõtmisele järgnenud olukorda komisjoni süül tekkinud järgmised ebakindluse ja ebaselguse tegurid:

- varjatud – ja seega mitte piisavalt selge – taganemine vastustamisest loobumist käsitlevast komisjoni 1971. aasta otsusest;
- vastustamisest loobumisest taganemise ulatuse ebaselgus küsimuse osas, kas ZRFG § 3 hilisemast kohaldamisest tuleks teatada kui „kavast” kolmanda teraseabikoodeksi artikli 6 mõistes.

175 Sellele ebakindluse ja ebaselguse olukorrale liitusid hilisemad tegurid (loetletud käesoleva otsuse punktis 179 ja sellele järgnevates punktides), mis seondusid terasesektori sügava kriisi tõdemise järel kehtestatud õigusliku raamistikuga (kirjeldatud käesoleva otsuse punktides 176–178).

176 Kõnealuse sügava kriisi ja ülemäära suurte tootmisvõimsuste tõttu kehtestas komisjon 31. oktoobri 1980. aasta otsusega nr 2794/80/ESTÜ (terasetootmiskvootide süsteemi kehtestamise kohta teraseettevõtjate jaoks (EÜT L 291, lk 1)) kvoodisüsteemi, et taastada teraseturul pakkumise ja nõudmise tasakaal. Nähti ette, et kvootide arvutamine toimub iga teraseettevõtja baastootmisnäitajate alusel, kusjuures lubati teatavaid kohandusi arvestamiseks investeeringuid või ettevõtja ümberstruktureerimiseks tehtud pingutusi. Kvoodisüsteemi kohaldamiseks tuli komisjonile regulaarselt edastada ajakohastatud informatsiooni asjaomaste ettevõtjate toodangu ja tarnete kohta ning komisjonil olid volitused talle edastatud informatsiooni kontrollida, sealhulgas korraldada kohapealseid kontrole. Komisjon uuendas seda keerukat kvootide määramise ja turujärelevalve süsteemi korduvalt, püüdes seda lihvida ja täiustada.

177 Komisjon kohandas kehtestatud süsteemi, seostades lubamatu abi andmise ja tootmiskvoodid, et vältida nende meetmete kumuleerumist. Alates komisjoni 28. juuli 1983. aasta otsusest nr 2177/83/ESTÜ, millega pikendati teatud toodete järelevalvesüsteemi ja tootmiskvootide teraseettevõtjate jaoks (EÜT L 208, lk 1), võis komisjon vastavalt selle otsuse artiklile 15A „vähendada ettevõtja kvote, kui ta tuvastab, et ettevõtja on saanud abi, milleks komisjon ei ole andnud luba otsuse nr 2320/81/ESTÜ alusel [teine teraseabikoodeks], või kui ei ole täidetud riigiabi loaga seostatud tingimusi”. Nimetatud sätte kohaselt „välistavad need asjaolud, et ettevõtjal oleks õigus kohandustele [otsuse nr 2177/83] artiklite 14, 14A, 14B, 14C ja 16 alusel”. Põhiliselt samasugust sõnastust kasutati hilisemates järelevalvesüsteemi ja tootmiskvootide pikendamise otsustes, eelkõige komisjoni 27. novembri 1985. aasta otsuse nr 3485/85/ESTÜ, millega pikendati järelevalvesüsteemi ja tootmiskvootide teraseettevõtjate jaoks (EÜT L 340, lk 5), artiklis 15A ja komisjoni 6. jaanuari 1988. aasta otsuse nr 194/88/ESTÜ, millega pikendati järelevalvesüsteemi ja teatud toodete tootmiskvootide teraseettevõtjate jaoks (EÜT 25, lk 1) artiklis 15A, kuni 30. juunini

1988. Veel tuleb märkida, et Euroopa Kohus on korduvalt sedastanud, et kvoodisüsteem ja teraseabikoodeksid moodustavad kokkukuuluva terviku ja järgivad ühist eesmärki – ümberstruktureerimine, mis on vajalik kohandamiseks tootmist ja tootmisvõimsusi prognoositava nõudlusega ja taastamiseks Euroopa terasetööstuse konkurentsivõime –, mistõttu ei ole meelevaldne ega diskrimineeriv, kui ühe kõnealuse süsteemi kohaldamisel saadud andmeid kasutada lähtealusena teise süsteemi puhul (Euroopa Kohtu 15. jaanuari 1985. aasta otsus kohtuasjas 250/83: Finsider v. komisjon, EKL 1985, lk 131, punkt 9; 15. oktoobri 1985. aasta otsus liidetud kohtuasjades 211/83, 212/83, 77/84 ja 78/84: Krupp ja Thyssen v. komisjon, EKL 1985, lk 3409, punkt 34, ja 7. aprilli 1987. aasta otsus kohtuasjas 226/85: Dillinger Hüttenwerke v. komisjon, EKL 1987, lk 1621, punkt 2).

178 Seega kontrollis komisjon igal juhul teraseettevõtjalt saadud tootmisandmeid, eelkõige selleks, et kontrollida, kas tootmisvõimsuste säilitamine või suurendamine ei ole tingitud lubamatu riigiabi andmisest, mis oleks olnud vastuolus terasetööstuse ümberstruktureerimise eesmärgiga. Kontrollimise eesmärk oli eelkõige tuvastada, kas tuleks vähendada ettevõtjale regulaarselt ja nimeliselt eraldatud kvoote. Komisjonile ei võinud olla teadmata, et ta pani samal ajal teraseettevõtjatele täiendava kohustuse teatada oma investeerimisprogrammide, sealhulgas nende rahastamisallikatest, et komisjon saaks aegsasti teada suundumustest, mis võivad suurendada tootmisvõimsuste tasakaalustamatust, vastavalt komisjoni 18. novembri 1981. aasta otsusele nr 3302/81/ESTÜ andmete kohta, mida teraseettevõtjad peavad oma investeeringute kohta esitama (EÜT L 333, lk 35), muudetud komisjoni 26. juuli 1985. aasta otsusega nr 2093/85/ESTÜ (EÜT L 197, lk 19), mis kehtis kuni 16. oktoobrini 1991.

179 Sellises teraseettevõtjatel lasuvate erikohustuste olukorras saatis hageja „Stahlwerke Peine – Salzgitter AG perioodil“ 1988. aasta lõpus komisjonile oma tegevusaruande ja raamatupidamise aastaaruande 1987/1988. aasta kohta, millest nähtus, et ta oli saanud ZRFG § 3 alusel kasutada erireserve (Sonderposten mit Rücklageanteil) oma Peines ja Salzgitteris (*Zonenrandgebiet*'is) paiknevatesse ettevõtetesse tehtud investeeringute puhul. Hageja edastatud tegevus- ja raamatupidamisaruanded järgnevate aastate kohta sisaldasid samasugust informatsiooni. Selle informatsiooni põhjal, mille edastamist komisjon ei vaidlusta, oleks komisjon pidanud märkama riigiabist teatamata jätmist ning algatama asjakohase menetluse. Veel tuleb märkida, et komisjon kontrollis ZRFG §-s 3 ette nähtud abisüsteemi uuesti 1988. aastal ning võttis 14. detsembril 1988 vastu otsuse (SG (88) D/1748) kõnealust abi mitte vastustada.

180 Käesoleva otsuse punktis 174 kirjeldatud ebakindluse ja ebaselguse olukord kumuleerus komisjoni reaktsiooni kauaaegse puudumise tõttu, kuigi komisjon hageja saadud abist teadis, mille tulemusel tekkis komisjoni hoolsuskohustuse rikkumise tõttu kahemõtteline olukord, mille komisjon oleks pidanud lahendama enne meetmete võtmist juba antud abi tagastamise nõudmiseks (vt selle kohta Euroopa Kohtu 9. juuli 1970. aasta otsus kohtuasjas 26/69: komisjon v. Prantsusmaa, EKL 1970, lk 565, punktid 28–32).

181 Tuleb sedastada, et komisjon ei selgitanud olukorda. Eelkõige tuleb meenutada seda, et teraseabikoodeksite hilisemates versioonides komisjon lihtsalt kordas kolmanda teraseabikoodeksi artikli 6 sõnastust.

182 Järelikult ei saa käesoleva asja konkreetseid asjaolusid arvestades komisjon nõuda hagejale aastatel 1986–1995 antud abi tagastamist, rikkumata seejuures õiguskindluse põhimõtet.

183 Seega tuleb nõustuda õiguskindluse põhimõtte rikkumist käsitleva väitega ja tühistada vaidlustatud otsuse artiklid 2 ja 3 osas, milles need puudutavad Saksamaa Liitvabariigi kohustust nõuda hagejalt abi tagasi.

184 Kuna on välistatud hagejale aastatel 1986–1995 antud abi tagasinõudmine, leiab Esimese

Astme Kohus, et ei ole vaja võtta seisukohta hageja nende väidete suhtes, mis käsitlevad tagastatava abisumma vähendamist ja arvutamist. Kõnealuse abi ühisturuga kokkusobimatuse kohta tehtud otsuse põhjendamata jätmist käsitleva väite suhtes nähtub kolme esimese hageja tõstatatud argumendi kohtulikust kontrollist, et see kohustus oli täidetud.

Kohtukulud

185 Kui osa taotlusi rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, võib Esimese Astme Kohus kodukorra artikli 87 lõike 3 kohaselt määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda. Käesolevas asjas rahuldati enamik hageja taotlusi.

186 Seetõttu otsustab Esimese Astme Kohus asjaolusid hinnates, et hageja kannab kolmandiku oma kohtukuludest ja komisjon kannab oma kohtukulud ning temalt mõistetakse välja kaks kolmandikku hageja kohtukuludest.

187 Kodukorra artikli 87 lõike 4 esimese lõigu kohaselt kannab Saksamaa Liitvabariik oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (neljas, laiendatud koda)

otsustab:

1. Tühistada komisjoni 28. juuni 2000. aasta otsuse 2000/797/ESTÜ riigiabi kohta, mida Saksamaa Liitvabariik andis Salzgitter AG-le, Preussag Stahl AG-le ja kontserni kuuluvatele terasetööstuses tegutsevatele tütarettevõtjatele, kelle praegune ühine nimi on Salzgitter AG – Stahl und Technologie (SAG), artiklid 2 ja 3.
2. Hageja kannab kolmandiku oma kohtukuludest.
3. Komisjon kannab oma kohtukulud ja temalt mõistetakse välja kaks kolmandikku hageja nõutud kohtukuludest.
4. Saksamaa Liitvabariik kannab oma kohtukulud.

Tiili

Pirrung

Mengozzi

Meij

Vilaras

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 1. juulil 2004 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees

Sisukord

Õiguslik raamistik

Vaidluse taust

Menetluse käik ja poolte taotlused

Õigusküsimused

Esimene väide, mille järgi on komisjon teinud korduvalt ebaõigeid riigiabi mõistet käsitlevaid otsustusi

Väite esimene osa, mis käsitleb ZRFG § 3 maksueeskirjade ebaõiget kvalifitseerimist niivõrd, kuivõrd on tegemist üldiste maksueeskirjadega

– Poolte argumendid

– Esimese Astme Kohtu hinnang

Väite teine osa, mis käsitleb ZRFG §-s 3 ette nähtud maksumeetmete väidetavalt korvavat laadi

– Poolte argumendid

– Esimese Astme Kohtu hinnang

Väite kolmas osa, mis käsitleb väidetavat vajadust uurida liikmesriikide maksueeskirju, et tuvastada, milline on „normaalne” maksukoormus

– Poolte argumendid

– Esimese Astme Kohtu hinnang

Väite neljas osa, mis käsitleb komisjoni väidetavat kohustust tõendada, et ZRFG §-s 3 ette nähtud meetmetel on samasugune mõju konkurentsile nagu klassikalisel subsiidiumil

– Poolte argumendid

– Esimese Astme Kohtu hinnang

Teine väide, mis käsitleb ST artikli 4 punkti c ja EÜ artikli 67 väära tõlgendamist

Poolte argumendid

Esimese Astme Kohtu hinnang

Kolmas väide, mis käsitleb ST artikli 95 kohaldamata jätmist

Poolte argumendid

Esimese Astme Kohtu hinnang

– Esialgsed sedastused

– Väidetav kaalutusviga ST artikli 95 kohaldamisest keeldumisel

Seitsmes väide, mis käsitleb õiguskindluse põhimõtte rikkumist

Poolte argumendid

Esimese Astme Kohtu hinnang

Kohtukulud

* Kohtumenetluse keel: saksa.